Jaarverslag **2023**

Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

recreatieschap.nl

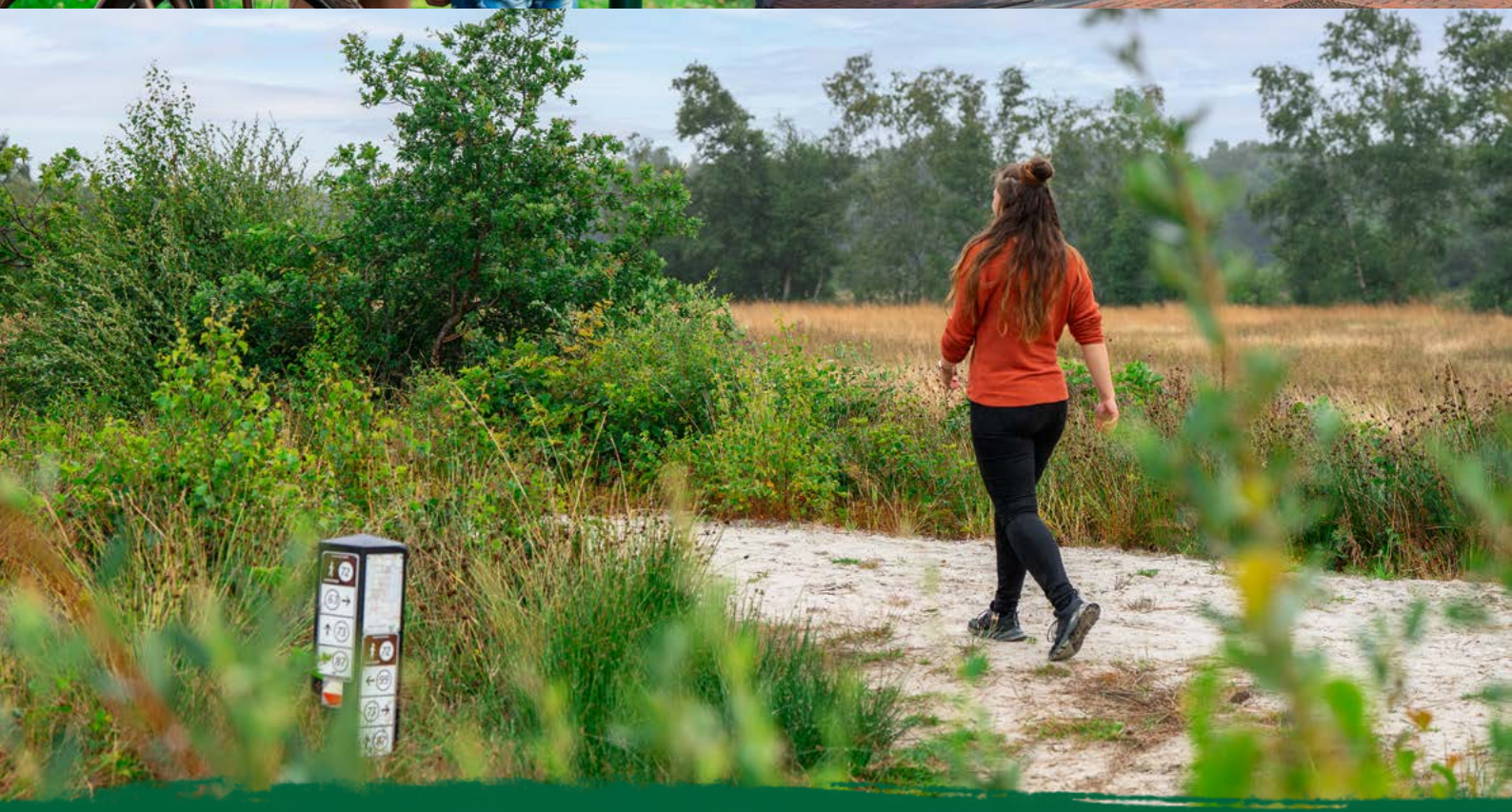

Recreatieschap **Drenthe**

Inhoud**sopgave**

Jaarverslag 2023

Recreatieschap Drenthe 4

Kerngegevens 5

Bericht van het Dagelijks Bestuur 8
- A. Voorwoord 8
- B. Ontwikkelingen op bestuurlijk niveau 8
- C. Ontwikkelingen 2023 8
- D. Belang Recreatie en Toerisme 10
- E. Uitwerken nieuw beleid 11
- F. Inzet gemeenten 12
- G. Afstemming 12
- H. Taken 12
- I. Aorta 16
- J. Doelmatigheid en rechtmatigheid 17
- K. Communicatie 18
- L. Resultaat boekjaar 19
- M. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening 19

Programmaverantwoording 20
- 1. Personeel 20
- 2. Huisvesting 20
- 3. Onderhoud 21
- 4. Overige 21
- 5. Stimuleringsfonds 22
- 7. Projectverantwoording 22
- 8. Blik vooruit 34

De Bosbergtoren te Appelscha

Jaarrekening 2023

Balans 37

Programmarekening 39

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 40
- Inleiding 40
- Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 40

Toelichting op de balans 44

Toelichting op de programmarekening 50

Controleverklaring 62
- 1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 63

Verplichte paragrafen 65

Bijlagen 75
- 1. Bijdrage gemeenten in de exploitatiekosten 76
- 2. Bijdrage gemeenten in het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 77
- 3. Overzicht materiële vaste activa 78
- 4. a. Onderhanden projecten 80
  - b. Toelichting op lopende projecten 82
- 5. Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 88
- 6. Bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme 94
- 7. Gebeurtenissen na balansdatum 96

Daarom Recreatieschap Drenthe

Samenwerken aan aantrekkelijk recreatief-toeristisch Drenthe en Ooststellingwerf

Het Recreatieschap is gespecialiseerd in recreatie en toerisme en werkzaam op het snijvlak van ondernemers en gemeenten. Het Recreatieschap adviseert bestuurders, overheden en ondernemers. Daarnaast is zij actief bij conceptontwikkeling, realisatie en exploitatie van projecten en routestructuren. We werken vanuit de wetenschap dat recreatie en toerisme van groot belang is voor de vitaliteit van Drenthe en Ooststellingwerf.

Het Recreatieschap snapt hoe bestuurlijke processen verlopen en beweegt zich proactief binnen de recreatiesector. Zo creëert zij kansen voor haar opdrachtgevers, mogelijkheden voor ondernemers en resultaten voor recreanten en toeristen.

Over ons

Missie

Het Recreatieschap werkt ten behoeve van het algemeen belang aan een breed en gevarieerd aanbod aan recreatiemogelijkheden en ondersteunen onze deelnemers in het maken van keuzes. We zijn een gemeenschappelijke regeling van alle Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Deze onderlinge samenwerking is essentieel en een voorwaarde om tot recreatief-toeristisch beleid te komen. Immers de gebruiker, de toerist en recreant, kent geen (gemeente)grenzen.

Wat doen wij?
Het Recreatieschap richt zich op coördinatie en afstemming, advisering, plan- en projectontwikkeling, uitvoering en beheer. Om deze doelen te bereiken zet het Recreatieschap in op:

- Tevreden deelnemers c.q. opdrachtgevers binnen de GR;
- Integrale aanpak op bovengemeentelijk niveau;
- Financieel gezonde, transparante en duurzame bedrijfsvoering;
- Gemotiveerde medewerkers;
- Stimuleren kennisdeling en -ontwikkeling;
- Samenwerken en lobbyen vanuit gerichtheid op haalbare resultaten;
- Sterk positioneren binnen haar netwerk c.q. haar opdracht.

We werken (nauw) samen met veel organisaties, zoals Marketing Drenthe, provincies, HISWA-RECRON Drenthe, KHN afdeling Drenthe, NTFU, Stichting Paardenroutes Drenthe, ANWB, IVN, Nivon, Wandelnet, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Drentse Landschap, Fietsplatform, Wielerplatform en vele anderen. Juist deze samenwerking, het elkaar weten te vinden én het kennen van elkaars activiteiten is efficiënt, effectief én belangrijk binnen het speelveld van de recreatief-toeristische sector.

Het Recreatieschap ontwikkelt, ondersteunt en voert uit in de wetenschap dat recreatie en toerisme van groot belang zijn voor de vitaliteit van Drenthe en Ooststellingwerf. Niet alleen de toerist, maar ook zeker de inwoner is gebaat bij een aantrekkelijk recreatief gebied. Immers, voorzieningen in het gebied zijn vaak beschikbaar dankzij de toerist/ recreant.

N.B.: Voor de leesbaarheid wordt in dit jaarverslag en -rekening gesproken over Drenthe en Drentse ontwikkelingen maar dit betreft ook de gemeente Ooststellingwerf.

Kerngegevens

Aantal deelnemende gemeenten	13
Aantal bewegwijzerde fietsroutes	26 (2.043 routebordjes)
Aantal LF (lange afstand) routes	2 (850 routebordjes)
Aantal bewegwijzerde wandelroutes	26 (1.653 informatiepanelen met 1.220 routebordjes)
Aantal bewegwijzerde MTB routes	25 (23 informatiepanelen en 2.450 routebordjes)
Aantal bewegwijzerde gravelroutes	2 (305 routebordjes)
Fietsknooppuntennetwerk	670 knooppunten en 8.583 routebordjes = 2.655 kilometer
Wandelknooppuntennetwerk	2.150 knooppunten en 23.150 routebordjes = 5.775 kilometer
Informatiepanelen	502
Geopark-bebording	125 informatiepanelen en 150 routebordjes
Hunebedbewegwijzering	208 routebordjes
Meldingen via ‘bordjeweg.nl’	> 500 meldingen

Personeelsgegevens (situatie per 31 december 2023)

Aantal fte directie	1,0 fte
Aantal fte beleidsadvisering	2,8 fte
Aantal fte routebureau	4,4 fte
Aantal fte ondersteunend	2,0 fte
Aantal medewerkers	13 personen

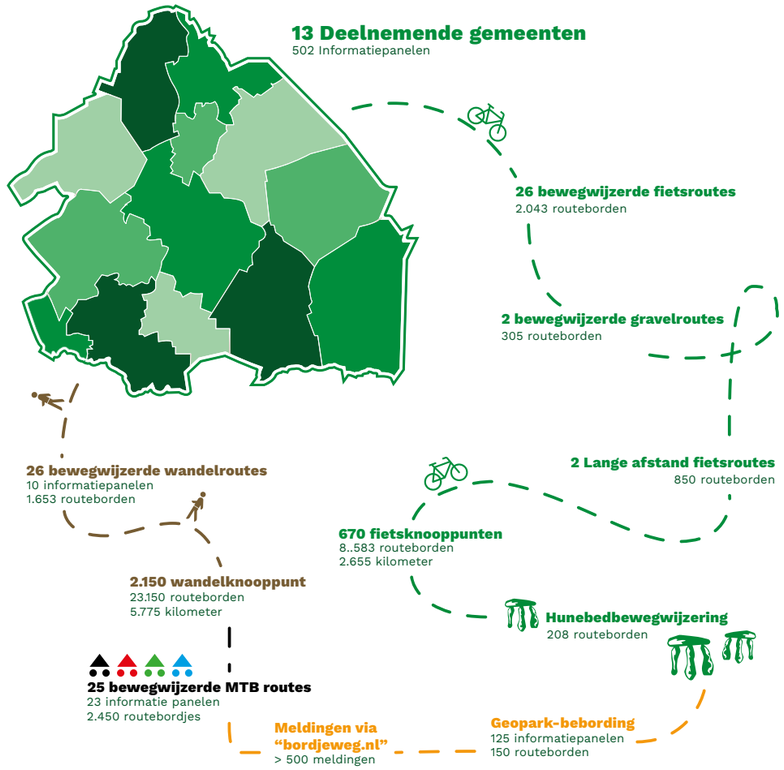

1. Havezate Mensinge
2. Speelgoedmuseum Kinderwereld
3. Uitkijktoren Onlanden
4. Internationaal Klompenmuseum
5. Museum de Buitenplaats
6. Museum De Wachter
7. Sprookjeshof Zuidlaren
8. Natuurplaats Noordsche Veld
9. Nationaal Gevangenismuseum
10. Breeland Recreatie
11. Rijk der Kabouters
12. Drents Museum
13. De Bonte Wever
14. Uitkijktoren De Zeven
15. Klimbos Appelscha
16. Verkeers- en attractiepark Duinen Zathe
17. Bosbergtoren
18. Buitencentrum Drents-Friese Wold
19. Vogelkijkhut
20. TT Circuit
21. Herinneringscentrum Kamp Westerbork
22. C+B Museum
23. Joytime Vrijetijdsrecreatie
24. Boomkroonpad
25. DX Adventures
26. Attractiepark Drouwenerzand
27. Hunebedcentrum
28. 25° Noord Recreatie
29. Keramisch museum Goedewaagen
30. Eko-Tours
31. Kabouterland
32. Openluchtmuseum Ellert en Brammert
33. Monumentendorp Orvelte
34. Shakespearetheater Diever
35. Nationaal Vlechtmuseum
36. Museum De Proefkolonie
37. Toegangspoort Holtingerveld
38. Radiotelescoop
39. The Nature Game Drenthe
40. Bezoekerscentrum Dwingelderveld
41. Col du VAM
42. Kartcircuit Pottendijk
43. Wildlands Adventure Zoo
44. Veenpark
45. Veenloopcentrum Weiteveen
46. Van Gogh Huis Drenthe
47. Ermerstrand
48. Plopsa Indoor
49. Kasteel Coevorden
50. Speelparadijs Cowboys en indianen
51. Onderduikersmuseum De Duikelaar
52. Vliegveld + Skydive Hoogeveen
53. Museum De Wemme
54. Beeldenpark De Havixhorst
55. Speel- en ijsboerderij De Drentse Koe
56. Museumboerderij de Karstenhoeve
57. Drukkerijmuseum Meppel

a. Doolhofpark Bakkeveen
b. Landgoed Nienoord
c. Martinitoren
d. Hortus Botanicus Haren
e. Museumspoorlijn STAR
f. Funpark Meppen
g. Attractiepark Slagharen
h. Giethoorn
i. Nationaal Park Weerribben-Wieden

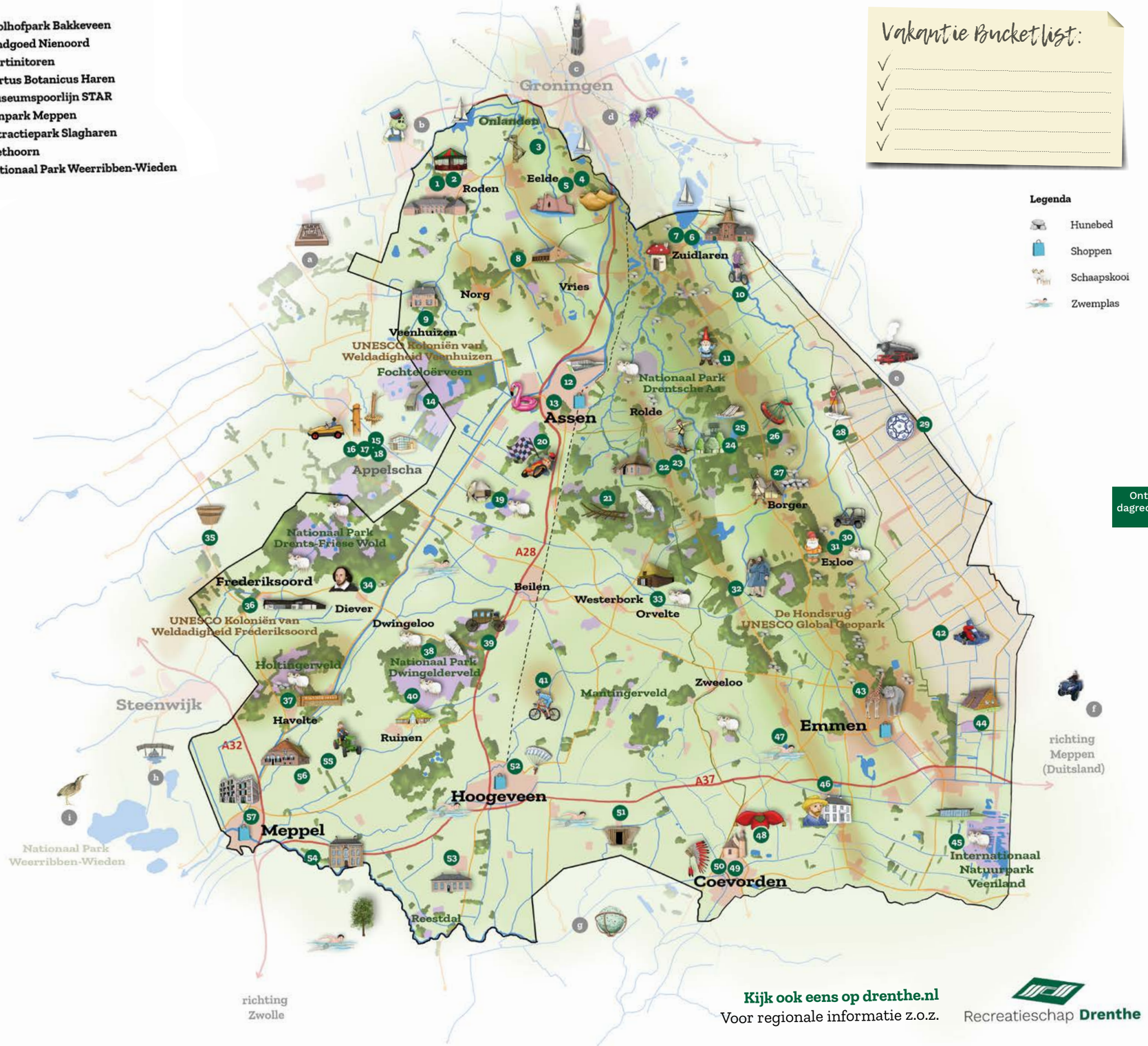

Vakantie Bucketlist:

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

Ontwikkelde dagrecreatiekaart

Kijk ook eens op drenthe.nl
Voor regionale informatie z.o.z.

Recreatieschap **Drenthe**

Bericht van het **Dagelijks bestuur**

A. Voorwoord

Wij bieden u het jaarverslag en de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe aan. De jaarrekening is gecontroleerd door Bentacera Registeraccountants B.V. te Drachten. In hun brief (zie pag. 63) verklaren zij dat zij hun controlewerkzaamheden hebben afgerond en er resteren geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden. Vanwege (toekomstige) wijzigingen in de BBV en de BADO hebben zij geen grondslag om een controleverklaring af te geven. Deze controle verklaring zal Bentacera afgeven zodra er vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants meer duidelijkheid komt.

B. Ontwikkelingen op bestuurlijk niveau

Het Algemeen Bestuur geeft sturing aan de organisatie en komt daarvoor jaarlijks meerdere keren bijeen. Elke gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het bestuur komt zo'n vijf keer bijeen voor een vergadering van het Algemeen Bestuur. De agendastukken worden voorbereid door het Dagelijks Bestuur. Hieronder vallen ook de stukken die zorgen voor sturing van de organisatie, te weten de kadernota, de begroting en de verantwoording in de vorm van de jaarrekening.
Samen met het bestuur werkt het team van Recreatieschap continue aan het verbeteren, versterken en de efficiency/doelmatigheid van de organisatie. Zo blijft het Recreatieschap een organisatie die de sector en de deelnemende gemeenten ontzorgt maar bovenal meebeweegt in een sterk veranderende tijd en omgeving. Naast schaalvoordelen leidt de bundeling van krachten tot krachtige samenwerkingen.

C. Ontwikkelingen 2023

Bezoekersaantallen
De afgelopen jaren kenmerken zich door sterke veranderingen. We kunnen concluderen dat we in 2023 de corona-periode qua bezoekersaantallen achter ons hebben gelaten. Landelijk zien we dat het inkomend verblijfsbezoek verder aantrekt. Naar verwachting 20 miljoen internationale gasten brengen een bezoek aan Nederland. Het aantal Nederlanders dat in eigen land op vakantie gaat is circa 29 miljoen.

De grootste stijging van internationale bezoekers is afkomstig door zo'n 7 miljoen Duitse gasten voor hun vakantie maar ook als zakelijke bestemming. In 2023 bleef het bezoek vanuit het Verenigd Koninkrijk nog achter; dit omdat het VK nog lang last had van de gevolgen van in- en uitreisbeperkingen. Het herstel van vlieg- en treinverbindingen kost tijd; ditzelfde zien we ook voor landen als China (waar de reisbeperkingen ook later in het jaar zijn opgeheven).

Ruimte voor recreatie
Hiermee komt wel de vraag duidelijk in zicht dat er ook ruimte moet zijn om die circa 50 miljoen nationale en internationale bezoekers te ontvangen. De aanhoudende groei van inkomend én binnenlands toerisme laat zien dat we ruimte moeten creëren voor recreatie en toerisme. Niets doen is geen optie. Fysieke ruimte om bezoekers letterlijk te kunnen ontvangen en ruimte om te zorgen dat bepaalde gebieden leefbaar blijven en bewoners en gebieden geen overlast ervaren van bezoekers.

Jaarlijks vindt de Toerisme Top plaats. Dit jaar was Drenthe de gastheer en kwam de toeristische sector naar onze regio om dieper in te gaan op het thema ruimte. Samenwerken met belanghebbenden én zorgen dat de sector een plek krijgt aan de tafels waar de ruimtelijke opgaven worden besproken. Zodat we komen tot slim, meervoudig gebruik van onze schaarse ruimte. Zowel voor de vrijetijdsinvulling van de internationale gasten, maar zeker ook voor de Nederlandse gasten. Hiermee kunnen we de kansen benutten die de bezoekerseconomie biedt én creëren we de noodzakelijk ruimte voor vrije tijd en voorkomen we onderschatting van dit belang.

Internationale invloeden
In 2023 hebben we helaas ook te maken met oorlogen. Dit leidde naast menselijk leed ook tot politieke spanningen, onveiligheid en onzekerheid. Dit komt ook tot uiting in de inflatie. In eerste instantie dus vooral veroorzaakt door de ontwikkeling van de energieprijzen, maar inmiddels zien we hier een dalende tendens. Inflatie en economische onzekerheid zorgen ervoor dat de consument minder uitgeeft maar vakantiegeld wordt nog steeds daadwerkelijk uitgeven aan vakantie.

Arbeidskrachten
Een landelijk probleem is het tekort aan arbeidskrachten. In de vrijetijdssector hebben we hier helaas ook mee te maken. In de corona-periode zijn veel werknemers uitgestroomd naar andere bedrijfstakken in de periode waarin we te maken hadden met

verplichte sluiting van horeca-gelegenheden. Daarnaast zien we landelijk vergrijzing én kiezen minder jongeren voor een opleiding en baan in onze sector.
Gewerkt moet worden aan verbeteren van de arbeidsvoorwaarden, doorgroeimogelijkheden en meer vaste dienstverbanden. De gevolgen van het personeelstekort in de horeca zijn merkbaar, met name in langere wachttijden, verminderde servicekwaliteit, beperktere openingstijden van restaurants en zelfs sluitingen van vestigingen.

Weersomstandigheden
Het jaar 2023 liet extremen zien in weersomstandigheden. Een warm voorjaar werd vervolgd met een natte zomerperiode. Elders in Europa zagen we extreem hoge temperaturen. Deze wisselende uitersten dragen bij aan het besef dat de vrijetijdssector hier actief op moet gaan acteren. Zorg voor klimaatbestendige kampeerterreinen (zowel rekening houdend met natte perioden als met droge perioden) en voldoende schaduwplekken. Grotere en vaker voorkomende extremen in temperatuur, droogte, of juist natte condities kunnen grote effecten hebben op de natuur. Stijging van de gemiddelde temperatuur zorgt ervoor dat klimaatzones naar het noorden opschuiven; ook natuurterreinen zouden veerkrachtig moeten worden ingericht zodat ze bestendig zijn tegen klimaatextremen.

D. Belang Recreatie en Toerisme

Vrijetijdstijdsbesteding is voor iedereen belangrijk, leerzaam, sociaal en gezond. De overheid heeft een belangrijke taak hierin te vervullen, welke formeel zelf is geborgd in de grondwet (Artikel 22). “De overheid moet de volksgezondheid in Nederland bevorderen en ze moet zorgen voor voldoende goede woningen. Verder schept de overheid voorwaarden voor ontplooiing en vrijetijdsbesteding. De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.” (Bron: Artikel 22).

De economische omvang en impact van recreatie en toerisme wordt vaak niet als dusdanig gezien.

Tot op heden ontbreekt een goede coördinatie door de nationale overheid en cruciale keuzes worden te vaak overgelaten aan provincies, gemeenten en andere decentrale partijen, zonder duidelijk afwegingskader. Aan de nationale overheid wordt gevraagd om deze handschoen nadrukkelijk op te pakken.

Het is belangrijk de maatschappelijke waarde van recreatie en toerisme in de volle breedte van de sector in beeld te hebben.

Recreatie en toerisme....
....is een economische sector van formaat (in 2021: omzet van € 1 miljard in Drenthe, € 63 miljoen in Ooststellingwerf, werkgelegenheid 8% in Drenthe 8,1% in Ooststellingwerf) (bron: Ecorys rapportage “Toerisme in Drenthe”, januari 2023)
....draagt indirect bij aan andere sectoren (draagt bij aan een goed woon- en vestigingsklimaat, levert inkomsten op en draagt bij aan werkgelegenheid bij toeleveranciers)
....vergroot de kwaliteit van leven (inwoners maken zelf gebruik van routenetwerken, attracties, evenementen, natuurgebieden); de sector is een oplossing voor allerlei bredere maatschappelijke vraagstukken zoals krimp, duurzaamheid, werkloosheid, sociale problematiek etc.

....maakt mensen gelukkiger (recreanten voelen zich over het algemeen beter tijdens hun vakantie, vrijetijdsbesteding in vergelijking met hun dagelijks leven)
....verbindt groepen mensen (zorgt voor verbinding en samenhang tussen groepen mensen, versterkt nationale en regionale trots, zorgt voor culturele uitwisseling)
....is de sociale verbinding (binnen de bedrijven zijn mensen actief met verschillende achtergronden, leeftijden en opleidingsniveaus)
Samenvattend; als we naar onze provincie kijken zien we dat de recreatie- en toerisme sector is van groot belang, net zoals voor veel andere regio’s. Toerisme draagt aanzienlijk bij aan de economie van Drenthe. Het zorgt, naast werkgelegenheid, voor het bevorderen van de leefbaarheid. Voorzieningen zoals fiets- en wandelpaden, watersporten en kampeerfaciliteiten trekt toeristen aan, maar heeft ook zijn waarde voor de eigen inwoner. Lokale bedrijven gedijen en daarmee draagt de sector bij aan de algehele economische groei.

Drenthe staat bol van de cultuurhistorie. Door recreatieve activiteiten te combineren met trots op de eigen cultuur kunnen lokale dorpen en steden een duurzame toeristische sector opbouwen die zowel economisch als cultureel waardevol is.

Om Drenthe nog aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers en bestedingen en werkgelegenheid in de sector te vergroten, investeren de provincie en gemeenten in routenetwerken, zichtbaarheid (wat heeft Drenthe te bieden), wandelen en fietsen, (recreatieve) infrastructuur, ondernemerschap en innovatie. Drenthe streeft daarbij naar een toegankelijk landelijk gebied en biedt ruimte voor recreatie.

E. Uitwerken nieuw beleid

In 2020 heeft het Recreatieschap, samen met Marketing Drenthe, Provincie Drenthe en de recreatief-toeristische sector een visie ontwikkeld. Dit Perspectief 2030 geeft focus en richting aan het te ontwikkelen beleid, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau.
Deze visie sluit aan bij de landelijke visie van het NBTC over het perspectief voor de bestemming Nederland.

De visie gebruiken we als basis voor beleidsplannen voor de recreatief-toeristische sector. Het doel is de kracht te benutten van de vrijetijdssector voor bestemming Drenthe, waarbij bezoekers zich verbonden voelen met Drenthe, bedrijven zich kunnen ontwikkelen en bewoners hun trots delen.
Het draagvlak onder de inwoners voor recreatie en toerisme is belangrijk om in beeld te hebben bij nieuwe ontwikkelingen. Spreiding van bezoekers, zowel in tijd als in ruimte, is daarbij een belangrijke. We werken eraan om ook kortere vakanties en vakantie buiten de piekperioden door te laten brengen.

Duitsland is het populairste vakantieland onder Nederlanders. Andersom is Nederland het populairste vakantieland onder Duitsers. Niet alleen voor verblijfsrecreatie, maar ook voor dagrecreatie. Op termijn hopen we dat ook kortere vakanties en vakanties buiten de piekperioden doorgebracht gaan worden in Drenthe. Marketing Drenthe richt haar aandacht hierop én ook op de Duitse doelgroep. Het Recreatieschap werkt aan een gastvrije ontvangst van de Duitse bezoeker, onder meer door het aanbieden cursussen Duits voor de medewerkers van de Tourist Info kantoren.

Belangrijk is het besef, zoals al eerder verwoord, dat toerisme ook een middel is om grotere maatschappelijke vraagstukken op te lossen die bijdragen aan het algemeen en gedeeld belang (welzijn en welvaart) van Nederland.

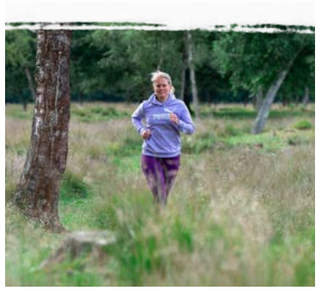

F. Inzet gemeenten

Het economische belang van toerisme voor de Drentse economie in het algemeen en voor de eigen inwoners in het bijzonder vraagt een actief beleid van de gemeenten. Het behoud c.q. zorgen voor groei van de toeristische bedrijvigheid gaat niet vanzelf. Zeker na de Covid-19 periode is het nog belangrijker dat gemeenten met nadruk een actief economisch beleid voeren ten aanzien van de recreatief-toeristische sector om daarmee de werkgelegenheid en de vitaliteit van de regionale economie te waarborgen en een steuntje in de rug te geven. Het is en blijft van belang dat de politiek sterk blijft focussen op recreatie en toerisme in de provincie Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf en vooral, waar dat kan, de samenwerking opzoekt.

Publieke investeringen die het toerisme stimuleren, zullen noodzakelijk zijn en blijven om de vitaliteit van de sector te behouden.

Belangrijk is ook om te noemen de inzet van de provincie Drenthe; zij ontwikkelt en stimuleert recreatief-toeristische ontwikkelingen welke gekoppeld kunnen worden aan de initiatieven van de gemeenten.

G. Afstemming

De basis voor effectief beleid ligt bij afstemming en samenwerking. Via het Recreatieschap kunnen gemeenten elkaar enthousiasmeren, samen kansen ontdekken en hun recreatief-toeristisch beleid op elkaar afstemmen vooral daar waar het gemeentegrensoverschrijdende activiteiten betreft. Ook de samenwerking met de diverse andere spelers binnen het werkveld, vooral ook de ondernemers, is een belangrijke basisvoorwaarde. Via het Recreatieschap kunnen gemeenten (bestuurlijk en ambtelijk) actief en adequaat inspelen op de wensen en behoeften van de sector en daardoor het sociaal-economische belang benutten en versterken.

H. Taken

Het Recreatieschap is behulpzaam bij het vormen van beleid, het agenderen van het belang van de sector en is een uitvoerende schakel binnen de ontwikkeling van recreatie en toerisme in Drenthe en Ooststellingwerf. De kerntaken van het Recreatieschap zijn:

Beleidsontwikkeling en -ondersteuning

Het Recreatieschap behartigt de belangen van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf op het gebied van recreatie en toerisme. Hiertoe wordt door de bestuursleden, de directeur en de medewerkers in een groot aantal organisaties, werkgroepen, stuurgroepen en andere overlegplatforms, geparticipeerd. Indien noodzakelijk en gewenst wordt beleid ontwikkeld.

Op veel verschillende terreinen en in veel organisaties wordt beleid ontwikkeld. Het Recreatieschap zoekt de verbinding tussen de recreatief-toeristische beleidsplannen van de gemeenten. Zo hebben we dit jaar meerdere sessies georganiseerd voor de ambtenaren recreatie en toerisme. Hierin hebben we bijvoorbeeld gekeken naar gezamenlijke uitgangspunten voor een visie op recreatie en toerisme. Uiteraard maakt iedere gemeente voor zich hier keuzes in, maar het is goed om de gezamenlijke basis ook helder te verwoorden.

Ook wordt actief meegedacht met gebiedsontwikkelingsplannen zoals bijvoorbeeld in Ruinen.Uiteraard is er ook aandacht voor de afstemming tussen provinciaal en gemeentelijk beleid en beleid en ontwikkelingen van derden, zoals natuurbeschermingsorganisaties, Gastvrij Drenthe, HISWA-RECRON, KHN, Koloniën van Weldadigheid en De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Het Recreatieschap zoekt daarbij de verbinding.

Ook de afstemming van grensoverschrijdende beleidsplannen hoort hierbij met Emsland Touristik, Grafschaft Bentheim en de buurprovincies Groningen, Fryslân en Overijssel.
Het Recreatieschap treedt adviserend op richting de gemeenten. Naast algemene adviezen en onderzoeken (Ecorys, Dashboard Impact Toerisme) voor alle gemeenten worden ook individuele gemeenten, natuurbeschermingsorganisatie en ondernemers ondersteund.

De communicatie, verspreiding van kennis en de verbinding binnen de sector is van belang. Hiervoor heeft het Recreatieschap een aantal instrumenten ontwikkeld, zoals de overleggen met de ambtenaren Recreatie en Toerisme (het zgn. Aorta-overleg), het jaarlijkse Recreatiecongres, periodieke nieuwsbrieven en de eigen website van het Recreatieschap (**www.recreatieschap.nl**).

Routebureau

Het routebureau van het Recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt bewegwijzerde routes en routenetwerken op het gebied van wandelen en fietsen zodat de recreant actief kan genieten van Drenthe en Ooststellingwerf.

Daarnaast ondersteunen we gebruikersgroepen in het onderhouden van MTB en hippische routes. De behoefte aan kwalitatief goede recreatieve netwerken is groot. Men wil graag in de eigen omgeving recreëren en zo voldoen aan de behoefte om er op uit te trekken. Zowel inwoners als gasten maken volop gebruik van de routestructuren.

Het onderhoud van het Fietsknooppuntennetwerk wordt uitgevoerd door het routebureau. Via het ‘doelgroepenbeleid’ van de gemeente Ooststellingwerf is een medewerker aangetrokken om, in een prikkelarme omgeving, mee te werken aan het instandhouden van het fietsknooppuntennetwerk.

In 2023 hebben we volop gewerkt aan het verder uitrollen van het wandelnetwerk; dit is mogelijk door de goede samenwerking met inwoners, dorpsbelangen, terrein beherende organisaties (TBO’s), agrariërs en andere grondeigenaren die met veel enthousiasme mee hebben gewerkt om de netwerken tot stand te brengen. De Provincie heeft besloten om 50% van de kosten van het wandelknooppuntennetwerk te financieren. Deze financiële bijdrage maakt het mogelijk om het

wandelknooppuntennetwerk versneld over alle gemeenten in Drenthe uit te rollen. Begin 2024 zal dit project worden afgerond en is geheel Drenthe voorzien van een dekkend wandelnetwerk. De recreant kan gemakkelijk het gehele gebied ontdekken en zelf zijn of haar route uitstippelen waarbij gebruik wordt gemaakt van de bewegwijzering in het veld, ondersteunt door digitale informatie.
Met het doel om een provincie dekkend netwerk te realiseren, groeit het wandelnetwerk in Drenthe en neemt de populariteit en het gebruik ervan toe. De netwerken maken het voor de wandelaar op een eenvoudige wijze mogelijk zelf een kortere of langere wandelroute op maat samen te stellen. Het netwerk leidt de wandelaar bovendien langs de minder bekende, maar schitterende plekjes van Drenthe en Ooststellingwerf.
het wandelknooppuntennetwerk versneld over alle gemeenten in Drenthe uit te rollen. Met het doel om een provincie dekkend netwerk te realiseren, groeit het wandelnetwerk in Drenthe en neemt de populariteit en het gebruik ervan toe. De netwerken maken het voor de wandelaar op een eenvoudige wijze mogelijk zelf een kortere of langere wandelroute op maat samen te stellen. Het netwerk leidt de wandelaar bovendien langs de minder bekende, maar schitterende plekjes van Drenthe en Ooststellingwerf.
Het jaar 2022 heeft vooral in het teken gestaan van zowel het verkrijgen van toestemming van de vele grondeigenaren als van de aanbestedingsprocedure voor het bestek en het aanleggen van het netwerk. We werken eraan om begin 2024 geheel Drenthe te hebben voorzien van het wandelnetwerk.

Naast het ontwikkelen en realiseren van routestructuren is het routebureau ook een vraagbaak voor initiatieven in het gebied. Daardoor kunnen we zorgen voor afstemming in het soort bewegwijzering en waar mogelijk bebording combineren (verschillende aanduidingen op eenzelfde drager). Zo hebben we geadviseerd bij projecten als Van Gogh fiets- en wandelroutes, WMD-themaroutes, TT-(wandel)route, Liberation Route, meerdere lokale ommetjes, hardlooproutes en het Drenthepad.

Naast de werkzaamheden die worden opgepakt door de medewerkers van het routebureau hebben we ook een flink aantal mensen die het Recreatieschap helpen met het op orde houden van de routestructuren. M.n. de wandelnetwerken, die erg fijnmazig zijn aangelegd. De aangebrachte bewegwijzering wordt tweemaal per jaar gecontroleerd, schoongemaakt en indien nodig hersteld. Het behouden en versterken van de routenetwerken wordt uitgevoerd met behulp van een poule van ruim 100 vrijwilligers gecontroleerd en onderhouden. Door hun inzet kunnen we de wandelnetwerken kwalitatief goed op peil houden. Het wandelnetwerk is een 'levend' netwerk en vraagt continue aanpassingen, zowel in het veld als digitaal. Ze zijn onze ambassadeurs en de "oren en ogen" in het veld en het "gezicht" voor de gebruikers.

Het werkveld van het routebureau bestaat uit:
- Bewegwijzerde wandel- en fietsroutes;
- Fietsknooppuntennetwerk;
- Wandelknooppuntennetwerk;
- Onderhoud en beheer van drie toiletvoorzieningen voor de recreatievaart bij Rogat, Echten en Hoogersmilde (locatie Havelte is in 2023 gesaneerd). Bij deze toiletvoorzieningen zijn informatiepanelen en verhalenpalen rond de cultuurhistorie van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveense Vaart geplaatst. Verder doet het Recreatieschap een bijdrage in de kosten van een toiletvoorziening in Appelscha;
- Hippische en MTB routes. Het Recreatieschap werkt samen met de Stichting Paardenroutes Drenthe en het Wielerplatform Drenthe; het onderhoud en beheer van de routes wordt via gebruikersgroepen uitgevoerd. Stichting Paardenroutes Drenthe heeft zelf een ambitiedocument opgesteld in 2023 waarbij wij hebben meegedacht en, gezamenlijk met Provincie Drenthe, hebben meegeholpen om de nodige financiën daarvoor beschikbaar te stellen.

Alle routes en netwerken worden digitaal aangeboden via diverse mediakanalen (o.a. routeplanner van Wandelnet, fietsrouteplanner van Landelijk Fietsplatform, fietsknooppuntenplanner van de ANWB e.a.).

Projectontwikkeling en beheer stimuleringsfonds

Projectontwikkeling
Op verzoek van de gemeenten initieert, stimuleert en/of administreert het Recreatieschap projecten die tot doel hebben de recreatieve sector in Drenthe te versterken. Alle projecten waarbij het Recreatieschap op enige wijze betrokken is, hebben een stevige relatie met recreatie en toerisme, bijvoorbeeld het ontwikkelen en onderhouden van fiets-, wandel-, MTB- en hippische netwerken alsook themaroutes, zowel fysiek met bebording als digitaal. Ook projecten ter versterking van de sector zoals Vitale Vakantieparken en het Recreatie Expert Team zijn onderdeel van onze portfolio (voor verder uitleg zie onderdeel Projectverantwoording).

Stimuleringsfonds
Ontstaan
Sinds 1998 heeft het Recreatieschap een fonds voor recreatie en toerisme, ook wel het stimuleringsfonds genoemd (dit is ook opgenomen in de gemeenschappelijke regeling).
Jaarlijks stellen de deelnemende gemeenten een bedrag voor dit fonds beschikbaar gebaseerd op een vaste bijdrage en een bedrag in samenhang met de toeristische overnachtingen. Ongeveer 3% van de toeristenbelasting wordt zo via het Recreatieschap direct weer ingezet ter stimulering van de sector. De omvang van het fonds fluctueert daardoor. In 2022 was het fonds € 311.582,- groot.

Doelstelling
De doelstelling van het fonds is het op een doelmatige, effectieve en efficiënte wijze zorgdragen voor vernieuwing en stimulering van recreatie en toerisme in Drenthe in brede zin. Projecten die in aanmerking komen voor ondersteuning zijn bij voorkeur gemeentegrens overschrijdend qua impact.

Met een toezegging van een bijdrage uit het fonds kunnen op snelle wijze andere subsidiegelden worden verkregen. Zo kan snel worden ingespeeld op wensen vanuit overheden en bedrijfsleven. Projecten die niet of slechts met veel moeite zouden zijn gerealiseerd, zijn door inzet van het fonds toch uitvoerbaar gebleken. De opzet was dan ook in de afgelopen jaren zeer succesvol. De fondsmiddelen zorgen voor een grote multiplier in relatie tot de inzet van andere (subsidie)middelen.

Inzet
In de afgelopen periode van 5 jaar (2019 – 2023) is via de inzet van het stimuleringsfonds een investering in het Drentse/ Ooststellingwerfse recreatief-toeristisch product van ruim 2 miljoen euro gerealiseerd. Met een bijdrage van € 1,- vanuit het stimuleringsfonds werd € 4,- aan mede-investeringen uitgelokt in 2023; een multiplierefect van 4.

I. Aorta

Het Recreatieschap organiseert periodiek (ongeveer één keer in de zes weken) overleg tussen de recreatief-toeristische beleidsadviseurs van de Drentse gemeenten en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Dit Algemeen Overleg Recreatie en Toerisme Ambtenaren (AORTA) staat onder voorzitterschap van het Recreatieschap. Door inzet van dit overleg delen de beleidsadviseurs hun kennis en ervaringen met elkaar en weet men elkaar goed te vinden. Regelmatig spelen dezelfde dossiers bij meerdere gemeenten. Daarnaast worden sprekers uitgenodigd voor het toelichten van onderwerpen.

Naar gelang de actualiteit worden, vanuit het AORTA, soms kleinere werkgroepen gevormd voor het werken aan adviezen voor gemeenten. Daarnaast worden in het overleg de plannen en projecten van het Recreatieschap getoetst en waar nodig de ambtenaren van gemeenten hierbij betrokken.

Het Recreatieschap organiseert ook cursussen en excursies voor de leden van het AORTA. Op deze wijze versterkt het Recreatieschap de kennisontwikkeling van de beleidsadviseurs binnen de gemeenten.

J. Doelmatigheid en rechtmatigheid

De aard en omvang van het Recreatieschap laten drie kenmerken zien:
• Kleinschaligheid;
• Effectiviteit;
• Intensiviteit (veel projecten).

Doelmatigheid

Het Recreatieschap werkt voortdurend aan de verbetering van de bedrijfsvoering en de administratieve opzet, waarbij mede de aanbevelingen van de accountant worden betrokken. Nieuwe ontwikkelingen, verdergaande digitalisering e.d. worden gesignaleerd en waar mogelijk doorgevoerd. De invordering van rekeningen, het verrichten van betalingen en het zorgen voor tijdige en juiste bevoorschotting van subsidiemiddelen heeft ook in het afgelopen jaar aandacht gehad.

Rechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidscontrole en het speelveld waarbinnen het Recreatieschap zich beweegt, zijn volgens de van toepassing zijnde interne en externe regelgeving de volgende zaken onder de aandacht:

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), inclusief notities van de commissie BBV;
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO);
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Drenthe;
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden;
- Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, voor het financieelbeheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van het Recreatieschap;
- Verordening op de controle van het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van het Recreatieschap;
- Rechtspositionele regelingen personeel en regelgeving belastingwetgeving;
- Regelgeving BTW;
- Wet Fido en treasurystatuut;
- Regelgeving Europees aanbesteden en staatssteun;
- Regelingen betreffende projectfinanciering (subsidievoorwaarden provincie Drenthe, Samenwerkingsverband Noord-Nederland, Interreg programma en dergelijke);
- Gemeentewet;
- Directiestatuut;
- Ambtenarenwet;
- Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke sector (WNT);
- Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA);
- CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (SGO);
- Kadernota rechtmatigheid;
- Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten.

K. Communicatie

Belangrijk is goede informatie-uitwisseling met onze opdrachtgevers en andere belanghebbenden. Het Recreatieschap heeft een goede naamsbekendheid. Bij de toeristen en inwoners van Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf is het Recreatieschap minder direct in beeld.

Communicatie verloopt via verschillende mediakanalen, onder andere: website, Facebook, Instagram en LinkedIn. Hierop is informatie te vinden over de organisatie, de lopende en afgeronde projecten, kennisbijeenkomsten en actuele rapporten en verslagen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur. Ook via persberichten worden nieuwe ontwikkelingen onder de aandacht gebracht.

Netwerken/samenwerken

Het Recreatieschap heeft namens de gemeenten een spilfunctie binnen het recreatief-toeristisch werkveld. Met vele organisaties zoeken we verbinding en werken we intensief samen, zoals met:

- Provincie Drenthe binnen het project Vitale Vakantieparken Drenthe, ontwikkeling toeristisch-recreatieve netwerken, visieontwikkeling (MTB- en Wandelvisie, hippische recreatie, Wandelplatform, Fietspad van de Toekomst), Perspectief op Bestemming Drenthe 2030 en vele andere projecten.
- Marketing Drenthe. Vanaf 2021 zijn we gezamenlijk gehuisvest hetgeen de samenwerking en afstemming versterkt. Samen ontwikkelen we de ‘Drenthe gids’ en waar het Recreatieschap eigenaar is van de database achter ‘Drenthe.nl’ zorgt Marketing Drenthe voor het up-to-date houden van de database.
- Regiomarketing organisaties; in verschillende projecten vindt afstemming plaats met de verschillende organisaties.
- Diverse ondernemersorganisaties binnen projecten met als doel de sector te versterken; die mede door het Recreatieschap zijn geïnitieerd.
- Natuurorganisaties om binnen het palet van ‘beschermen, beleven en benutten’ een goede balans te vinden. Met als doel de toegankelijkheid van de natuurgebieden te borgen en daar waar mogelijk de recreatief-toeristische voorzieningen op een kwalitatief hoog peil te houden.

L. Resultaat boekjaar

Het boekjaar 2023 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 142.254,=

M. Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening

Onder verwijzing naar het vorenstaande stelt het Dagelijks Bestuur u voor:

a. Over te gaan tot vaststelling van de jaarrekening van het Recreatieschap 2023;

b. Het resultaat over 2023 te weten € 142.254,= als volgt te bestemmen:
   - € 125.000 uit te keren volgens de verdeelsleutel, opgenomen in de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe, aan de deelnemende gemeenten
   - € 17.254 ten gunste te brengen van de algemene reserve

Programma- **verantwoording**

1. Personeel

Personeel is een integraal onderdeel van de organisatie en heeft directe invloed op de prestaties, het succes en de cultuur van de onderneming. Investeren in het welzijn, de ontwikkeling en de betrokkenheid van het personeel is van groot belang voor een duurzaam en succesvolle organisatie. Deskundig personeel dat werkt vanuit betrokkenheid is onmisbaar bij het uitvoeren van de taken van het Recreatieschap. Hun kennis en inzet is essentieel; medewerkers die de thema's kennen die spelen bij de opdrachtgevers van het Recreatieschap.

Binnen het Recreatieschap zijn verschillende disciplines aanwezig; beleidsadvisering (2,8 fte), routebureau (4,4 fte), ondersteuning bedrijfsvoering (2 fte) en directie (1 fte). Binnen de organisatie bieden we ook plaats aan een collega vanuit het doelgroepenbeleid van gemeenten. Verder staan we open om stageplekken te bieden aan MBO en HBO scholieren. In het verslagjaar zijn bij het routebureau 2 (MBO) stagiaires aangeschoven en ter ondersteuning van de communicatie binnen onze organisatie een HBO stagiaire.
In 2023 is één medewerker langdurig afwezig geweest. De werkzaamheden zijn verdeeld over de andere medewerkers en een deel is opgevangen door inzet van een stagiair.

Het Recreatieschap biedt ook ondersteuning, indien nodig, aan de deelnemende gemeenten. In 2023 zijn 2 medewerkers tijdelijk parttime werkzaam geweest bij gemeente Westerveld en gemeente Ooststellingwerf. Dit vond aanvullend plaats naast de Recreatieschap taken, middels een detacheringscontract voor zes maanden.

Jaarlijks worden beoordelingsgesprekken gehouden met de medewerkers. Wederzijdse verwachtingen worden uitgesproken met als doel de dienstverlening van het Recreatieschap continue te laten aansluiten bij de vraag van de gemeenten.
Het Recreatieschap biedt de mogelijkheid om hybride te werken (deels thuis en deels op kantoor) en heeft daarvoor passende oplossingen op het gebied van ICT en vergoedingsregelingen voor reis- en thuiswerkkosten. Ons kantoor biedt verschillende ruimtes voor verschillende functies, zoals samenwerken, overleggen, geconcentreerd werken, bellen en digitaal vergaderen.

2. Huisvesting

Het Recreatieschap maakt, samen met Marketing Drenthe en Vitale Vakantieparken Drenthe gebruik van een kantoorruimte in Dwingeloo. Daarnaast gebruiken we een opslagruimte (voor onze materialen, bebording, bevestigingsmaterialen e.d.) op het industrieterrein van Dwingeloo.

3. Onderhoud

Het Recreatieschap initieert ieder jaar diverse projecten. De gerealiseerde eindproducten gaan vaak over in eigendom naar de grondeigenaar. Een aantal eindproducten (themaroutes) blijft echter in onderhoud van het Recreatieschap.

Het onderhoudsbudget van het Recreatieschap is niet groot. Bij de ontwikkeling van nieuwe producten (zoals de wandelnetwerken) vragen we, bij de projectstart, om structureel financiële middelen beschikbaar te stellen zodat het projectresultaat ook in stand kan blijven. Hiermee voorkomen we dat nieuwe producten na enkele jaren te maken krijgen met achterstallig onderhoud en blijven de netwerken volledig en toekomstbestendig.
De onderhoudskosten kunnen we beperken door de inzet van een grote groep actieve vrijwilligers die zich m.n. bezig houden met de controle en kleine reparatiewerkzaamheden van de wandelnetwerken.

4. Overige

Toeristische informatievoorziening

Het Recreatieschap ontwikkelt samen met de TIP-organisaties in Drenthe producten die de kwaliteit van de informatievoorziening op een hoger plan brengt. Zo ontwikkelt en financiert het Recreatieschap cursussen voor TIP-medewerkers op bijvoorbeeld het gebied van kennis Duitse taal en cultuur. Ook de ontwikkeling van een dagrecreatieve kaart (ruim 50.000 stuks), een MTB overzichtskaart (oplage 10.000 stuks), verschillende wandelknooppuntkaarten en het up-to-date houden van de database van Drenthe.nl zijn opgepakt.

Bestuursexcursie 2023 'Buurten bij de buren'

Jaarlijks organiseert het Recreatieschap een ééndaagse excursie voor onze bestuurders, ambtenaren en raadsleden. Doel is het delen van ontwikkelingen in de sector, ter inspiratie en vergroting van kennis. Tijdens de excursie gingen we naar Overijssel. We kregen een inkijkje bij het bezoekerscentrum De Sallandse Heuvelrug over hoe men omgaat met de combinatie natuur en recreatie. Op het programma stond daarna familiepark Mölke waar we zagen dat het bedrijf is omgevormd naar een festival decor. We werden bijgepraat over het Hospitality Pact regio Zwolle en hoorden hoe men, via een samenwerking van overheid, ondernemers en onderwijs, probeert de uitstroom en instroom in de sector te beïnvloeden. Afgesloten werd met een bezoek aan (innovatieve) camping De Kleine Wolf waar we ook bijgepraat werden over de verkenning Nationaal Park nieuwe stijl.

Recreatiecongres

Jaarlijks organiseren we in december een recreatiecongres. Het thema van de editie 2023 was "Leiderschap", georganiseerd bij De Schildhoeve Buitengewoon in Fluitenberg. Hoe bereik je samen doelen én ga van jezelf uit; wie ben je, waar wil je naartoe en hoe wil je daar komen. Een jonge ondernemer, Tom van Dieren, nam ons mee in zijn pionier verhaal, Lennard Toma inspireerde met radicaal nieuwe vormen van organiseren en Remco Claassen sloot als laatste spreker deze inspirerende dag af, waarbij er ook gelegenheid was om elkaar te ontmoeten.

5. Stimuleringsfonds

De bijdragen van de deelnemende gemeenten aan het stimuleringsfonds bedroegen in totaliteit in 2023 € 270.964,=. Mede dankzij het fonds is in 2023 een investeringsvolume van € 4.905.494,= gerealiseerd. Voor een compleet projectenoverzicht van het stimuleringsfonds over het jaar 2023 verwijzen wij u naar bijlage 5.

Jaarlijks worden de bijdragen van de deelnemende gemeenten ontvangen. Gedurende het jaar worden projectvoorstellen ontvangen van derden. Na zorgvuldige afweging worden toezeggingen gedaan aan verschillende initiatieven. Veelal vindt uitbetaling van de toegezegde bijdrage gedurende c.q. na afronding van de projecten plaats. De nog niet uitbetaalde toezeggingen worden aangehouden in de bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme.

6. Projectverantwoording

In 2023 heeft het Recreatieschap een groot aantal projecten gecoördineerd of heeft in projecten van derden geparticipeerd. Naast een uitvoerende rol heeft zij zowel een financiële als actief participerende rol. Hieronder vindt u een overzicht van de projecten die in 2023 zijn uitgevoerd.

Projecten onder coördinatie van het Recreatieschap

Project Ontwikkeling wandelknooppuntennetwerk Drenthe en project wandelknooppunten onderhoud

Het Recreatieschap is al een aantal jaren bezig met het ontwikkelen en plaatsen van het wandelknooppuntensysteem in haar deelnemende gemeenten. Via Stichting Wandelnet weten we uit onderzoek dat wandelen de laatste jaren steeds populairder is geworden. Wandelknooppunten bieden flexibiliteit, duidelijkheid en variatie. Daarnaast bevordert het lokaal toerisme; mensen worden gestimuleerd om een bepaald gebied te verkennen. Vandaag de dag zijn er namelijk maar liefst 11 miljoen Nederlanders die regelmatig voor hun plezier wandelen (ongeveer 65% van de bevolking).

In Drenthe wordt de ontwikkeling van dit netwerk per gemeente opgepakt, met behulp van financiering van de Provincie Drenthe. Wandelknooppunten zijn een populair systeem voor het plannen en volgen van wandelroutes. Ze worden gebruikt in diverse regio's en landen, vooral in Europa. Het concept van wandelknooppunten is eenvoudig en biedt wandelaars de flexibiliteit om hun eigen route te kiezen op basis van genummerde knooppunten. Het geeft wandelaars een optimale vrijheid om via bewegwijzerde routes te wandelen. Een ieder kan hierdoor zelf eenvoudig zijn route bepalen en, indien gewenst, tijdens de wandeling de route verlengen of inkorten.

Het Recreatieschap heeft de regie op de realisatie van het wandelknooppuntennetwerk (ontwikkeling tracé, regelen toestemmingen, plaatsen bebording en financiële afwikkeling). De ontwikkeling van een wandelknooppuntennetwerk vergt veel tijd. In de voorbereiding is namelijk veel overleg nodig zodat, met medewerking van verschillende (ook particuliere) eigenaren, de mooiste tracés gekozen kunnen worden. De aanleg vindt in nauw overleg plaats met lokaal georganiseerde groepen zoals dorpsbelangenverenigingen. De aanleg vindt gefaseerd plaats.

De netwerken in de gemeenten De Wolden, Assen, Tynaarlo, Coevorden, Ooststellingwerf, Westerveld, Borger-Odoorn zijn helemaal afgerond. In Midden-Drenthe, Hoogeveen, Meppel, Noordenveld en Emmen is een deel afgerond. Begin 2024 zal het wandelnetwerk aanwezig zijn in de gehele provincie.

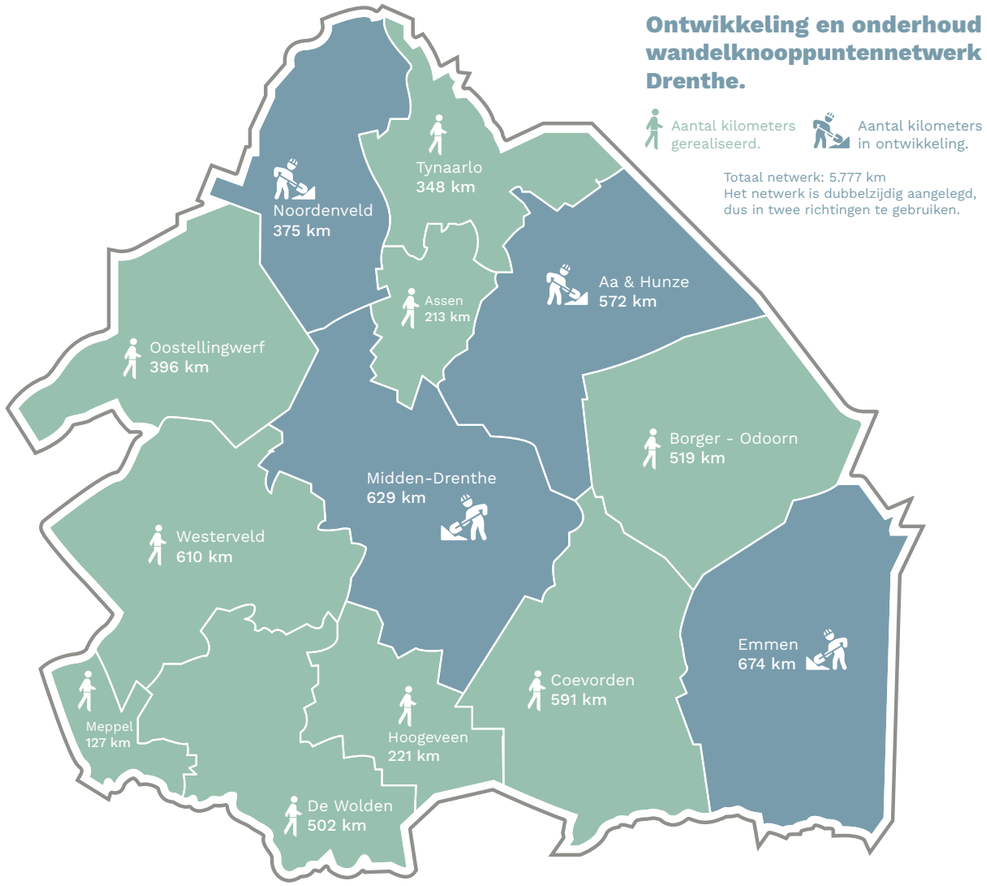

Inmiddels is het onderhoud aan de reeds aanwezige netwerken ook geregeld; een enthousiaste groep vrijwilligers is hiervoor aangehaakt. Financieel wordt het noodzakelijke onderhoud (vervanging bordjes, informatiepanelen, bevestigingsmateriaal) bekostigd door de deelnemende gemeenten. Jaarlijks betalen zij een percentage van de investeringssom aan het Recreatieschap zodat de netwerken gecontroleerd, schoongemaakt en waar nodig hersteld kunnen worden.

Project Duurzaam toerisme Drents Duurzaam toerisme Drents-Friese Grenssteek 2021-2023

Duurzaam toerisme zorgt er voor dat toekomstige generaties kunnen genieten van toeristische gebieden en tegelijkertijd dat de lokale bevolking economisch van het toerisme profiteert. De Drents Friese Grensstreek omvat de Nationale Parken Drents Friese Wold, het Dwingelderveld en het natuurgebied Holtingerveld. Het gebied kent een landschap waarin gewoond, gewerkt én gerecreëerd wordt. Optimale regionale samenhang tussen de natuurgebieden en de omliggende gebieden is belangrijk. Ambitie voor de Drents-Friese Grensstreek is om de huidige natuurkernen, inclusief het tussenliggend en omliggende landschap, te versterken en ontwikkelen tot een samenhangend landschap. Een gebied waarin de rust als belangrijk bezoekmotief wordt aangegeven. Maar we zien ook een verwachte groei in toerisme en recreatie.

Binnen dit project hebben we eerst de **bezoekersstromen** nader in beeld gebracht. Zowel bezoekersaantallen als de beleving (draagvlak en draagkracht) is onderwerp van deze studie geweest. De beleving van de bezoekers is door het afnemen van enquêtes in beeld gebracht. Daaruit weten we dat bezoekers het gebied hoog waarderen en hebben we inzicht gekregen in de piekmomenten en pieklocaties van bezoekers. Het gebied wordt erg goed bezocht én hoog gewaardeerd (rapportcijfer 8,7).

De uitkomsten van de studie bezoekersstromen vormen input voor het Investerings- en beheerplan. Met dit plan hebben we in beeld gebracht hoe we kunnen werken aan spreiding van bezoekers over de regio en hoe we de centrale rol voor de dorpen in het toeristisch netwerk kunnen versterken. Beide projectonderdelen zijn door onderzoeksbureau Ginder uitgevoerd. De aanbevelingen uit het **investerings- en beheerplan** gaan we in 2024 verder uitwerken.

Penvoerder en trekker van dit project is Stichting Cultuurtoerisme Drenthe waarbij door Recreatieschap is gestuurd op de inhoud. Het project is bekostigd met subsidiebijdragen vanuit het Rijk (Ministerie LNV) en de provincie om te werken aan de invulling van de Standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl.

Project Duurzaam Toerisme Nationaal Park Drentsche Aa 2021-2023

Hoe kunnen we toerisme (en recreatie) duurzaam ontwikkelen in het gebied van de Drentsche Aa? Dit vraagstuk hebben we uitgewerkt op verzoek van het Overlegorgaan. Duurzaam toerisme betekent een vorm van toerisme die bezoekers een hoogwaardige en betekenisvolle beleving levert, bijdraagt aan behoud en bescherming van de natuur- en cultuurwaarden, de lokale gemeenschap ondersteunt, bijdraagt aan de kwaliteit van leven en de lokale economie. Hiertoe hebben we het afgelopen jaar sessies met stakeholders georganiseerd waarbij de interesses en natuurbeleving van de belangrijkste doelgroepen van de Drentsche Aa nader zijn verkend.

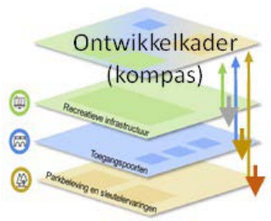

Eindresultaat is een ambitieplan waarin investeringen in beleving en bezoekersmanagement zijn opgenomen. Variërend van een impuls in de toegangspoorten, thematische routes en beleefpaden voor kinderen. Deze investeringen kunnen ook goed plaatsvinden bij de dorpen of in het buitengebied bij (agro)toeristische bedrijven. Verder kan in samenwerking (overheden, bedrijven en individuen) gewerkt worden aan duurzame vervoersoplossingen zodat de transitie naar een meer milieuvriendelijke mobiliteit wordt gestimuleerd.

Ook hier is Stichting Cultuurtoerisme Drenthe penvoerder en trekker waarbij door Recreatieschap is gestuurd op de inhoud, ondersteund door adviesbureau Sweco. Het project is bekostigd met subsidiebijdragen vanuit het Rijk (Ministerie LNV) en de provincie om te werken aan de invulling van de Standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl.

Project Vitale Vakantieparken

Dit project is bedoeld om vakantieparken en campings in Drenthe te ondersteunen om weer recreatief en economisch gezond (aantrekkelijk) te worden. Bij de start is die ondersteuning geboden aan vakantieparken en campings die er goed voor staan; zij kregen de mogelijkheid geboden om zich verder door te ontwikkelen (excelleren). Na de tussentijdse evaluatie in 2022 is gekozen voor enkele aanpassingen zodat het programma nog slagvaardiger wordt (vastgelegd in Strategische Koers 2023-2024). Daartoe is gekozen voor een nieuwe lijn “Drentse Uitblinkers”. Deze lijn voorziet in maatwerk voor ondernemers in het middensegment met vernieuwingsplannen die niet konden voldoen aan de Excelleren-norm.
Daarnaast worden parkeigenaren en/of verenigingen van eigenaren van terreinen zonder recreatieve mogelijkheden en kansen voor de toekomst begeleid naar een passende andere bestemming (transformeren). Voorlichting en nieuwe informatie wordt ook via webinars en podcasts aangeboden. Het Recreatieschap is als grondlegger zowel financieel, bestuurlijk (2 bestuurders in de stuurgroep) als ambtelijk betrokken bij dit belangrijke project voor de toekomst van de sector in Drenthe. Het Recreatieschap richt zich, vanuit haar kennis en kunde met name op het spoor ‘Uitblinkers’.

Project Wandelplatform

Het Wandelplatform richt zich op het versterken van de aantrekkelijkheid en vitaliteit van Drenthe en Ooststellingwerf als wandelbestemming. Hiervoor zijn drie speerpunten geformuleerd:

- bouwen en borgen van een goede kwalitatieve infrastructuur;
- productontwikkeling: gastvrij onthaal en gevarieerde beleving;
- communiceren en profileren.

Het platform zorgt voor afstemming over de speerpunten; voor het uitvoeren ervan zijn de platformleden zelf verantwoordelijk.
In 2023 is aandacht geweest voor de vermelding van de wandelroutes op Drenthe.nl. Gewerkt is aan een betere informatievoorziening op dit platform, waarbij o.a. goede aanduiding van parkeermogelijkheden, OV punten en pauzeplekken.
Daarnaast is in 2023 aandacht geweest in het overleg over het onderwerp “een toegankelijk en beleefbaar, bewandelbaar buitengebied”. Welke initiatieven zijn er en wat is ervoor nodig om dit verder bevorderen?
De oprichting van het platform is een actiepunt uit het Wandelkompas Drenthe (2018), een wandelvisie die op initiatief van provincie en Recreatieschap Drenthe in samenwerking met Wandelnet is opgesteld. Recreatieschap faciliteert het Wandelplatform
Verder is vanuit dit overleg gewerkt aan de opzet van het project Impuls Drenthepad.

Project Impuls Drenthepad

In 2023 is uitvoering gegeven aan een impuls voor het Drenthepad, samen met pad-eigenaar Nivon en met steun van de Provincie Drenthe. Dit streekpad is ruim 340 km lang en voert door Oer-Drenthe met tevens een etappe door Ooststellingwerf. Gewerkt is aan informatievoorziening naar ondernemers die zich langs het wandelpad gevestigd zijn. Daarnaast wordt de markering herkenbaarder aangebracht (aanduiding van de route door een bordje met term “Drenthepad”, i.p.v. alleen de geelrode kleurcode) en zijn pauzeplekken toegevoegd door het plaatsen van houten bankjes in Drenthepad stijl. Ook de online-informatie is geactualiseerd en verbeterd.

Project Buitensportfonds

Met dit fonds kunnen we recreatief-toeristische routes, die door vrijwilligers worden onderhouden, op een kwalitatief goed basisniveau houden. Het buitensportfonds ondersteunt (financieel) verenigingen en stichtingen die fiets-, wandel-, MTB- of hippische routes in beheer hebben en het onderhoud door vrijwilligers laten verrichten.

Project Bankjes in Drenthe

Drenthe kent vele mooie fiets- en wandelpaden waar recreanten en toeristen volop gebruik van maken. Met behulp van een provinciale subsidie worden zo'n 70 bankjes geplaatst op publieke locaties zodat men even kan pauzeren en genieten van de mooie omgeving. In 2023 zijn er 22 bankjes geplaatst in de gemeenten Borger-Odoorn, De Wolden, Noordenveld, Emmen en Coevorden. Naar verwachting zullen in 2024 de laatste bankjes worden geplaatst. De locaties worden in samenspraak met de gemeentelijke TIP-medewerkers bepaald.

Project Perspectief op bestemming Drenthe 2030

Toerisme en recreatie zijn van grote waarde voor bezoekers, bedrijven, bewoners en bestemming Drenthe. Vanuit deze overtuiging hebben we in 2020 samen met de sector, provincie en Marketing Drenthe het Perspectief op bestemming Drenthe 2030 gepresenteerd. We benutten de kracht van de vrijetijdssector voor bestemming Drenthe, waarbij bezoekers zich verbonden voelen met Drenthe, bedrijven kunnen ontwikkelen en ondernemers en bewoners hun trots delen.
Met onze projecten, beleidsadviezen, inzet van het stimuleringsfonds en informatievoorziening dragen we bij aan het in de praktijk brengen van deze visie. Zo maken we het Drentse DNA meer zichtbaar en beleefbaar; de positionering als dé oerprovincie van Nederland blijft daarin leidend. Dit moet leiden tot een divers aanbod en een bestemming die inspeelt op de veranderende eisen van de markt met tevens een lange termijn gebiedsbelang. In 2023 is gewerkt aan het zichtbaar maken van de initiatieven die uitgevoerd worden in de lijn van dit perspectief (bestemmingdrenthe2030.nl).

Project Risicobeheersing Natuurbranden

Binnen de werkgroep 'Droogte' van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) is aandacht gevraagd voor de impact van natuurbranden op de recreatieve sector. Dit leidde tot een samenwerking tussen de VRD en het Recreatieschap met het doel een handleiding 'Risicobeheersing Natuurbranden' voor de recreatieve sector te ontwikkelen. In de loop van 2024 moet de handleiding klaar zijn.

Project Recreatieve oversteek Drentse hoofdvaart Paradijssluis Meppel

Met de komst van ongeveer 3.000 woningen in de woonwijken Nieuwveense Landen en Noordpoort, kan het Jaagpad met een oversteek over de sluisdeuren van de Paradijssluis dienen als recreatieve fiets- en wandelroute tussen beide wijken. Recreëren vanuit de voordeur krijgt hiermee een mooie uitwerking. Dit draagt bij aan de doelstelling om duurzaam woon- werkverkeer binnen gemeente Meppel te stimuleren.
Samen met Provincie Drenthe, gemeente Meppel en ondernemers (Villa Kalkovens en camping de Kikkerije) zijn de kansen in beeld gebracht. Dit heeft geresulteerd in de aanbieding van het bidbook "oversteek Paradijssluis" aan wethouders Van Ulzen en De Vries van de gemeente.

Project Van Gogh Drenthe- onderhoud

Het Routebureau heeft in 2022 en 2023 drie Van Gogh-fietsroutes en vier Van Gogh-wandelroutes mede-ontwikkeld en aangelegd. De uitvoer is onderdeel van het project 'Van Gogh Drenthe', een initiatief van Marketing Drenthe en de provincie. De routes zijn opgeleverd in 2023 en worden toegevoegd aan het vaste aanbod van themaroutes van Recreatieschap en zullen 10 jaar worden beheerd en onderhouden.

Doel van het project is om de culturele erfenis van Van Gogh in Drenthe zichtbaar en beleefbaar te maken. De routes laten bezoekers het landschap dat Van Gogh vastlegde, al fietsend of wandelend laten ervaren. Daarnaast verbinden ze de 'erfgoedlocaties Van Gogh' in Hoogeveen, Coevorden en Emmen met elkaar. De belangrijkste projectpartners van de initiatiefnemers Marketing Drenthe en provincie zijn: gemeenten Coevorden, Emmen en Hoogeveen, Drents Museum, Van Gogh Huis Veenoord-Nieuw Amsterdam, historische verenigingen, Kunstenaarsdorp Zweeloo, ondernemers en Recreatieschap.

Hardlooproutes Emmen

Op verzoek van gemeente Emmen werkt het routebureau van het Recreatieschap mee aan de realisatie van een drie vaste hardlooproutes, voorzien van bewegwijzering. Doel is het bevorderen van de gezondheid van de inwoners. De routes worden gemaakt in samenspraak met lokale loopgroepen.

Visie Recreatieve Routestructuren

In 2024 ronden we voorlopig het laatste grote wandelproject af (en zal Drenthe geheel voorzien zijn van een wandelnetwerk). Daarmee komen we aan een volgende fase waarin we verder willen gaan dan alleen het beheren en onderhouden.
Door het opstellen van een visie op routegebonden recreatie willen we dit verder in beeld brengen. Hierbij gaat het om de zorg voor toekomstbestendige wegen en paden (passend bij de veranderende consument, denk aan e-bikes en andere voertuigen), inspelen op trends (zie de populariteit van wandelen, de vraag naar fietsstandplaatsvakanties ed.), behoud en versterking van recreatieruimte, spreiding van bezoek, samenwerking en afstemming en de zichtbaarheid van routenetwerken in ruimtelijke plannen. Dit alles vanuit de gedachte dat routegebonden activiteiten, zoals fietsen en wandelen, een zeer geliefde recreatieve activiteit van zowel bezoekers als inwoners.

Onderborden Nationaal Park Drentsche Aa

Uit het Ambitieplan Duurzaam Toerisme Nationaal Park Drentsche Aa is de wens naar voren gekomen om de verhalen van het park meer beleefbaar te maken. De doorgaande fietsverbindingen zijn te benutten als informatiedrager van het verhaal van de Drentsche Aa. Door het plaatsen van onderborden onder de bestaande fietsknooppuntborden (zgn. onderpanelen) krijgen bezoekers cultuurhistorie, het verhaal van het landschap, de natuur en de omgeving van het betreffende paneel aangeboden.

Routelandschap Ruinen- Dwingelderveld

Aan de rand van het Nationaal Park Dwingelderveld liggen een tweetal grote vakantieparken en het bezoekerscentrum van het Dwingelderveld. Omwonenden zijn bezorgd over het aantal verkeersbewegingen. In opdracht van de gemeente De Wolden is een verkeerskundig onderzoek uitgevoerd, waarbij ook is gekeken naar het gedrag van bezoekers en de recreatieve ontsluiting in het gebied. Mede op basis van dit onderzoek is in dit gebied gepleit voor een maatregelenpakket bestaande uit drie delen:

1. Verkeerskundige maatregelen en infrastructuur;
2. Mobiliteitsplan Routelandschap
3. Herinrichting Benderse

Voor het onderdeel Routelandschap is het Recreatieschap gevraagd voor de uitvoer. Het gaat hier dan om het toevoegen van meer beleving langs de route zodat een deel van de bezoekers het gebied zal verkennen vanuit Ruinen. Het gaat hier dan zowel om een wandelverbinding als een fietsverbinding. Verder is er de wens om het dorp Ruinen meer te betrekken o.a. door meer de verbinding te leggen met de schaapskooi (d.m.v. ontwikkeling van een schuilstal in Ruinen en het bevorderen van het aantal keren dat de schaapskudde een bezoek brengt aan het dorp).

Expert Team Dagrecreatie Groepen en Horeca (DGH)

Voor dagrecreatie, (verblijfs)horeca en groepensector is behoefte aan de ondersteuning/ advies van een multidisciplinair team. We zien juist dat deze sectoren de afgelopen jaren hard zijn geraakt door de coronacrisis en de bijbehorende maatregelen en door de energiecrisis. Dit heeft grote invloed op de vitaliteit van deze bedrijven en dus op het vrijetijdsaanbod in Drenthe. Daarom zijn we, in overleg met Provincie en in samenwerking met KHN, Hiswa Recron en GroepenNederland, gestart met een vervolg op het Recreatie Expert Team: Expert Team DGH.

Met dit project beogen Provincie Drenthe en Recreatieschap Drenthe in 3 jaar tijd in totaal aan 30 bedrijven in de (dag)recreatie, groepensector en hotels in Drenthe een kwaliteitsimpuls te geven. Ieder jaar zal bestaan uit 10 bedrijfsadviezen en coaching trajecten.

Inventarisatie toeristische bewegwijzering Assen

Op verzoek van gemeente Assen wordt, digitaal, de toeristische bewegwijzering in kaart gebracht binnen de gemeente. Naast het in het veld inventariseren zal ook inzichtelijk worden gemaakt wie verantwoordelijk is voor de resp. borden, zal gekeken worden naar de staat van onderhoud en zal een plan van aanpak worden opgesteld met het oog op structureel onderhoud. Daar behoort ook een beoordeling bij van de functionaliteit en de eenduidigheid van de toeristische informatie.

Hardlooproutes Assen

Op verzoek van gemeente Assen werkt het routebureau van het Recreatieschap mee aan de realisatie van een zes “vier mijl”- hardlooproutes, voorzien van bewegwijzering. Doel is het bevorderen van de gezondheid van de inwoners. De routes worden ook gedurende drie jaar onderhouden door het routebureau.

Projecten die in 2023 zijn **afgerond**

Ruiterroutes De Wolden

Boswachterij Ruinen is een gebied dat zich leent om ook per paard te verkennen. Om het gebruik te stroomlijnen en de recreatieruiter de weg te wijzen is binnen dit project gewerkt aan de aanleg van twee gemarkeerde routes. Op 8 december zijn de twee nieuwe ruiterroutes feestelijk geopend door Gerrie Hempen, wethouder recreatie en toerisme van gemeente De Wolden.

Project Regionaal Landschap

Gewerkt is aan onder meer de verbetering van de bewegwijzering naar de diverse natuurgebieden/nationale parken, de informatiepunten, toeristische dagattracties en parkeerplaatsen. Het Recreatieschap heeft gebiedsborden geplaatst. Inmiddels is het project afgerond.

Project Paardrijden en mennen op de kaart

Met dit project heeft het Recreatieschap de vindbaarheid en zichtbaarheid van paardenroutes verbeterd t.b.v. de hippische recreatie in Drenthe en Ooststellingwerf. Hiertoe is in 2022 de routeinformatie op drenthe.nl en de landelijke website buitenrijden.nl verbeterd. Ook zijn er informatiepanelen geplaatst op de Hondsrug en zijn er routeflyers gemaakt. Deze zijn verspreid via de Tourist Info Punten, (toeristische) bedrijven en maneges. In 2023 is een reportage verschenen over buitenrijden in Drenthe en Ooststellingwerf in drie vooraanstaande hippische bladen. Deze inspanningen zijn kracht bijgezet door een doelgerichte sociale mediacampagne via de kanalen van Marketing Drenthe, gericht op het bevorderen van de routes onder hippische doelgroepen.

Dit project is een vervolg op de impuls die de afgelopen jaren is gegeven aan herstel van paardenroutes in de drukstbezochte gebieden tot een aanvaardbaar en verantwoord basisniveau.

Wandelroutes WMD

Drinkwaterbedrijf WMD heeft een aantal wandelroutes die variëren van 3 tot 10 kilometer door waterwingebieden. Een zevental routes zijn, op verzoek van de WMD, door het routebureau van het Recreatieschap in kaart gebracht, gedigitaliseerd en voorzien van nieuwe routeborden. Hierdoor zijn de wandelroutes in het veld weer goed zichtbaar.

De Snikke, Johannes Veldkamp

De Snikke (een trekschuit) “Johannes Veldkamp” wordt gebruikt voor vaartochten over de kanalen van Zuidoost Friesland. De stichting zorgt ervoor dat de historische verhalen over dit erfgoed van Zuidoost Friesland verteld worden. Bij de nieuwe opstapplaats van de veenvaartboot in Nieuw-Dordrecht heeft het Recreatieschap een informatiepaneel geplaatst. Hierop is de beleefkaart te zien met de drie opstapplekken van de veenvaartboot en aan de andere zijde de kaart met de Van Gogh-fietsroutes. De andere opstapplaatsen zullen ook voorzien worden van informatiepanelen.

Naast uitvoer van projecten participeert het Recreatieschap in 2023 ook in een groot aantal andere projecten c.q. overleggen:

De Hondsrug UNESCO Global Geopark

Het Recreatieschap is zowel bestuurlijk (via ons AB-lid, wethouder de heer J. Hartsuiker), als adviserend (via onze directeur) betrokken bij deze organisatie. De samenwerking met het Hunebedcentrum is, als poort van het Geopark, goed.

Verder zit het Recreatieschap in de volgende overleggen/ overlegorganen om met haar kennis en kunde bij te dragen aan versterking van de recreatieve sector:

- Overlegorgaan Nationaal Park Drentse Aa;
- Projectgroep Hunze;
- Crisisteam Droogte VRD;
- Projectgroep Fochteloërveen;
- Overleggroep Holtingerveld;
- Kenniscentrum Events;
- Stuurgroep Regionaal landschap Drents-Friese Grensstreek;
- Leader Zuidwest Drenthe;
- Toeristisch Platform Westerveld;
- Gebiedscoöperatie Zuidoost Friesland;
- Hunebed Highway Business Club.

7. Blik vooruit

In het kader van de jaarrekening 2023 past het stil te staan bij de ontwikkelingen in 2024 en volgende jaren. Vanaf 2019 wordt zowel nationaal als regionaal actief gewerkt aan een lange termijn visie betreffende de veranderende rol van toerisme. Het streven is dat iedere Nederlander profiteert van toerisme.

De verwachting was dat het aantal internationale toeristen dat Nederland bezoekt, in 2030 zou stijgen met 50 procent. Inmiddels , na de onstuimige periode van Covid-19 en blijkt dat de groei op minstens het niveau zit van voor de Covid-19 periode. Belangrijk is om nu het gezamenlijke belang van bezoekers, bedrijven en inwoners voorop te stellen, zodat we kunnen werken aan versterken van een veerkrachtige sector die klaar is voor nieuwe ontwikkelingen.

Hiervoor is het nodig dat overheden prioriteit geven aan de bezoekerseconomie en samenwerken met bedrijven en inwoners. Nieuwe initiatieven en kansen moeten gezocht worden en nog meer gezamenlijk (publiek en privaat) worden omarmd.

Dit betekent dat het Recreatieschap zich hard zal maken om de sector daadwerkelijk op de diverse tafels een plek te laten innemen. Dat gaat dan om het proces van DPLG, meedenken bij het opstellen van de provinciale visie op Recreatie en Toerisme en het transitieproces van het landelijk gebied.

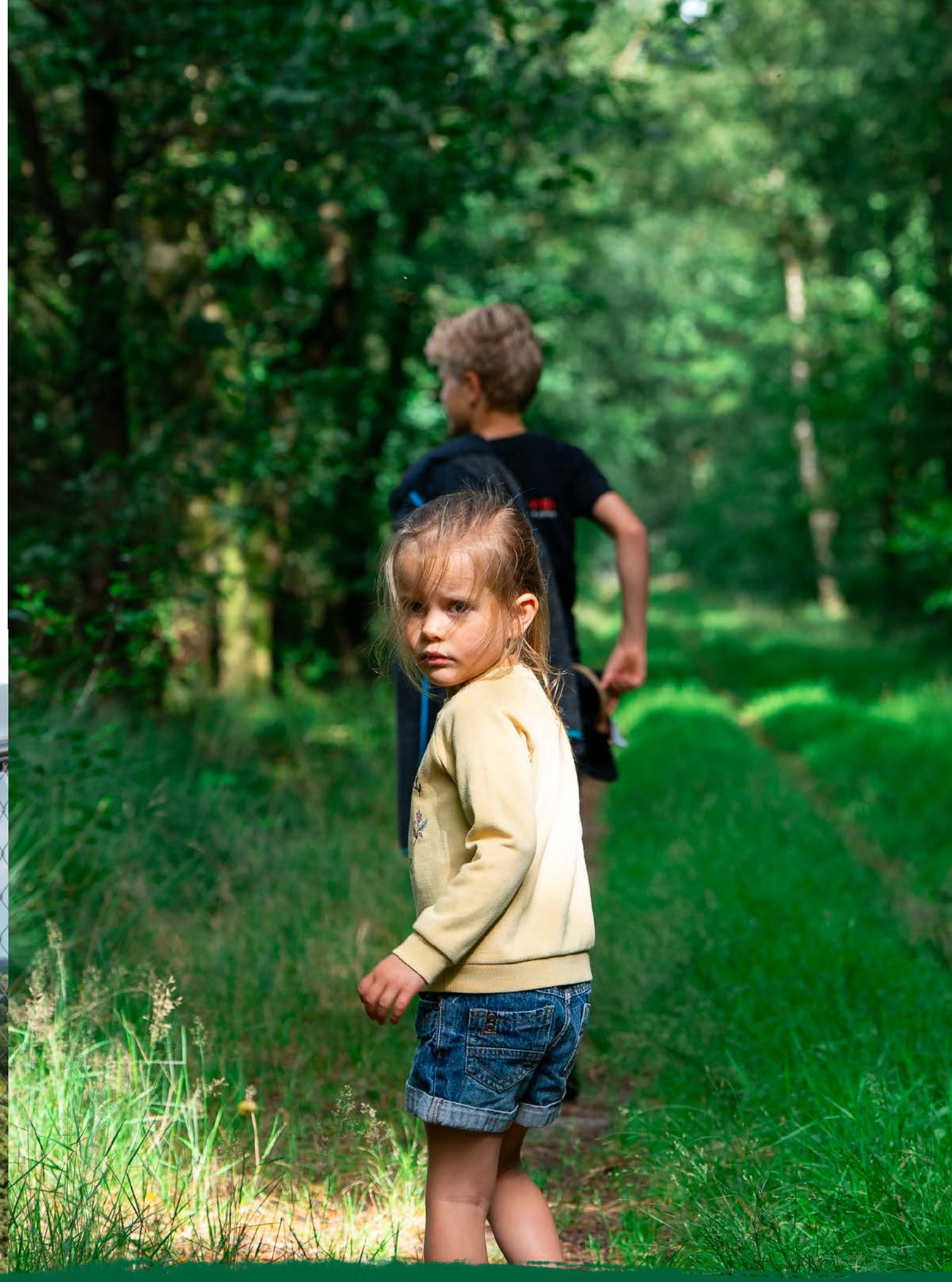

Jaar**rekening**

Balans per 31 december 2023

(bedragen in euro's)

ACTIVA		31-12-2023		31-12-2022
Vaste activa				
Immateriële vaste activa				
Auteursrechten Drenthe-kaart	1		1	
Materiële vaste activa				
Investeringen met economisch nut	14.106		16.187	
		14.107		**16.188**
Vlottende activa				
Voorraad	8.054		3.839	
Uitzettingen met een rente-typische looptijd korter dan één jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	43.914		146.556	
Overige vorderingen	8.356		8.913	
Overige uitzettingen	2.251.113		2.259.695	
		2.311.437		**2.419.003**
Liquide middelen				
Bank		**160.521**		**27.959**
Totaal		**2.486.065**		**2.463.150**

PASSIVA		31-12-2023		31-12-2022
Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	160.023		148.756	
Nog te bestemmen resultaat boekjaar	142.254		11.267	
Bestemmingsres. recr.& toerisme	1.190.181		895.436	
Bestemmingsres. personele inzet	14.296		7.148	
Bestemmingsres. onderhoud	43.569		43.569	
Bestemmingsres. ontw. infrastructuur	50.696		50.696	
Bestemmingsres. toiletgebouwen	6.013		13.000	
		1.607.032		**1.169.872**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar				
Overige schulden	48.571		122.670	
Overlopende passiva	830.462		1.170.608	
		879.033		**1.293.278**
Totaal		**2.486.065**		**2.463.150**

Programmarekening 2023

(bedragen in euro's)

	Werkelijk	Begroting *incl. wijziging*	Werkelijk
BATEN	2023	2023	2022
Personeel	51.820	0	39.470
Huisvesting	7.351	6.590	6.419
Overige opbrengsten	56.683	19.769	64.602
Bijdrage gemeenten in exploitatie	1.034.598	1.034.598	931.953
Fonds recreatie en toerisme	270.964	270.964	311.582
Totaal baten	**1.421.416**	**1.331.921**	**1.354.026**
LASTEN			
Personeel	662.383	712.900	681.244
Huisvesting	62.165	70.867	52.523
Onderhoud	111.438	61.086	78.603
Overige uitgaven	45.691	11.684	42.228
Overige uitgaven toeristische informatie	109.835	117.480	117.407
Bestuur	5.021	596	1.438
Bureau	94.712	92.396	76.575
Afschrijvingen	4.796	12.866	4.298
Incidentele lasten	2.500	0	0
Fonds recreatie en toerisme	-23.781	270.964	298.807
Totaal lasten	**1.074.760**	**1.350.839**	**1.353.123**
Resultaat voor bestemming	**346.656**	**-18.917**	**903**
Saldo financieringsfunctie	90.503	26.065	7.686
Onttrekkingen aan reserves			
Bestemmingsres. fonds recr. & toerisme	0	0	0
Bestemmingsres. personele inzet	15.852	15.852	51.454
Bestemmingsres. toiletgebouwen	6.987	0	0
Toevoegingen aan reserves			
Bestemmingsres. fonds recr. & toerisme	294.744	0	12.776
Bestemmingsres. personele inzet	23.000	23.000	23.000
Bestemmingsres. toiletgebouwen	0	0	13.000
Resultaat na bestemming	**142.254**	**0**	**11.267**

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

1. Inleiding
Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaat bepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten.

2. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Activa

Vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa
De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Bij de waardering van de materiële vaste activa wordt rekening gehouden met een vermindering van hun waarde indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering niet plaatsgevonden. Op de auteursrechten van de VVV-kaart Drenthe wordt niet afgeschreven. Voor het overige vindt afschrijving plaats op basis van de historische aanschafprijs volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het actief.

De afschrijvingstermijnen volgens de lineaire methode bedragen in jaren:

Vervoermiddelen	5
Automatisering	5
Kantoorinventaris	10

Vlottende activa

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met eventuele afwaarderingen vanwege incourantheid.

Uitzettingen en overige vorderingen
De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.
Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van individuele beoordeling.

Onderhanden projecten
Onderhanden projecten worden in de balans gepresenteerd als vordering dan wel schuld uit hoofde van de verkregen subsidies dan wel aangenomen projecten. Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de verwachte respectievelijk (subsidie) opbrengst lager is dan de gemaakte kosten. Indien het bedrag van de verwachte respectievelijk gerealiseerde (subsidie) opbrengst hoger is dan de dan de gemaakte kosten, is sprake

van een schuld. Een project wordt niet meer als onderhanden project beschouwd indien eindbeschikking van de subsidieverstrekker is verkregen dan wel alle kosten zijn afgerekend.

Liquide middelen
De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen, deze bevatten alleen banksaldi.

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Algemene reserve
De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Bestemmingsreserves
Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserve ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van het Algemeen Bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Resultaat na bestemming
Het resultaat na bestemming is het resterende resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves. Het resultaat na bestemming wordt onttrokken of toegevoegd aan de algemene reserve of de bestemmingsreserve onderhoud.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd wegens:
- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's voor bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken begrotingsjaar zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Vlottende passiva

Vlottende schulden
De vlottende schulden en de overlopende passiva worden tegen nominale waarde opgenomen.

Programmarekening

Baten
Personeel: opbrengsten van personeel dat werk voor projecten of derden uitvoert; per jaar is dit sterk afhankelijk van de aard van de uitgevoerde projecten.
Huisvesting: onderverhuur van een deel van het pand.
Overige opbrengsten: opbrengsten van werkzaamheden uitgevoerd door het Recreatieschap.

De gemeentelijke bijdrage omvat de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen bijdrage in het exploitatieresultaat en het fonds Recreatie en Toerisme.

Lasten
De exploitatiekosten worden berekend op basis van historische kosten. Met betrekking tot de personeelskosten voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft het Recreatieschap zich gehouden aan de Beleidsregels toepassing WNT.

Vergelijkende cijfers
De cijfers voor 2022 zijn, waar nodig, opnieuw gerubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2023 mogelijk te maken.

Toelichting op de balans per 31 december 2023

(bedragen in euro's)

ACTIVA

Vaste Activa

Immateriële vaste activa

	31-12-2023	31-12-2022
Auteursrechten Drenthe-kaart	**1**	**1**

Op de auteursrechten van de Drenthe-kaart wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste Activa

Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

		31-12-2023	31-12-2022
Cumulatieve aanschafwaarde	60.883		
Afschrijving begin van het jaar	-46.671		
	14.212		
Investeringen	2.715		
	16.927		
Aanschafw. desinvesteringen	1.975		
	18.902		
Afschrijvingen 2023	-3.710		
Afschrijvingen desinvesteringen	-1.086		
Boekwaarde per 31 december	**14.106**		**16.187**

In bijlage 3 wordt nader ingegaan op het verloop van de materiële vaste activa.

Vlottende activa

	31-12-2023	31-12-2022
Voorraad	**8.054**	**3.839**

Het betreft de voorraad kaarten en folders die verkocht worden aan wederverkopers.
In verband met het succesvolle project Van Gogh zijn er aan het eind van het jaar nieuwe boekjes met Van Gogh fietsroutes ingekocht.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

	31-12-2023	31-12-2022
Deelnemende gemeenten	37.760	146.556
Overige openbare lichamen	6.154	0
	43.914	**146.556**

Overige vorderingen	31-12-2023	31-12-2022
Handelsdebiteuren	**8.356**	**8.913**

Overige uitzettingen	31-12-2023	31-12-2022
Nog te ontvangen bedragen		
Waarborgsommen	11.625	11.625
Omzetbelasting	4.304	9.830
Kruisposten	977	0
Landkreis	0	8.143
Rente	23.446	6.942
Diversen	2.686	2.686
Voorziening oninbare vordering	0	-8.566

Aan de verhuurder van het pand, Planetron B.V. is bij aanvang van de huurovereenkomst een waarborgsom betaald van € 10.625.

Voor de tankpassen die gebruikt worden voor de bedrijfsauto's zijn waarborgsommen betaald.

Vooruitbetaalde bedragen		
Onderhanden projecten	46.179	26.126
Verzekeringen	15.997	14.209
Huur	15.195	15.169
Vooruitontvangen facturen	2.148	909

De onderhanden projecten worden toegelicht in bijlage 4a en b.

Schatkistbankieren		
Uitzettingen in 's Rijksschatkist	2.128.556	2.172.622
Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.		
	2.251.113	**2.259.695**

Drempelbedrag 2023

Het bedrag aan middelen dat buiten 's Rijksschatkist is aangehouden:

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Buiten schatkist aangehouden	190.593	169.435	165.335	143.563
Ruimte onder drempelbedrag	803.407	830.565	834.665	856.437
Overschrijding drempelbedrag	0	0	0	0

Een groot deel van dit bedrag betreft vooruitontvangen subsidiegelden van lopende projecten.

Liquide middelen	31-12-2023	31-12-2022
Bank Nederlandse Gemeenten	153.130	19.089
Rabobank	7.391	8.870
	160.521	**27.959**

PASSIVA

Vaste passiva

Eigen vermogen

	31-12-2023	31-12-2022
Algemene reserve & resultaat boekjaar		
Saldo per 1 januari	148.756	148.013
Toevoegingen	11.267	743
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**160.023**	**148.756**
Resultaat huidig boekjaar	**142.254**	**11.267**

Conform het besluit van het Algemeen Bestuur is het resultaat 2022 ten gunste gebracht van de algemene reserve.

	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme		
Saldo per 1 januari	895.436	882.660
Toevoegingen	294.745	12.776
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**1.190.181**	**895.436**

Conform het begrotingsbesluit zal het saldo van de bijdragen minus de uitgaven ten laste c.q. ten gunste van deze reserve worden geboekt. In de bestemmingsreserve is sprake van fondsbedragen die bestemd zijn voor lopende projecten. De bestemming van deze reserve is uitgewerkt in bijlage 6. Een bedrag ter grootte van € 625.550 is reeds toegezegd ten behoeve van nieuwe recreatieve projecten.

	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve personele inzet		
Saldo per 1 januari	7.148	35.602
Toevoegingen	23.000	23.000
Onttrekkingen	0	-35.602
Onttrekkingen	-15.852	-15.852
Saldo per 31 december	**14.296**	**7.148**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt als er sprake is van inzet van additioneel personeel voor de uitvoer van projecten en/of bij administratieve druk.

	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve onderhoud		
Saldo per 1 januari	43.569	43.569
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**43.569**	**43.569**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt voor het opvangen van incidentele onderhoudskosten.

	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve ontwikkeling infrastructuur recreatie		
Saldo per 1 januari	50.696	50.696
Toevoegingen	0	0
Onttrekkingen	0	0
Saldo per 31 december	**50.696**	**50.696**

De bestemmingsreserve wordt gebruikt ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot fietsen, wandelen en paardrijden.

	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve toiletgebouwen		
Saldo per 1 januari	13.000	0
Toevoegingen	0	13.000
Onttrekkingen	-6.987	0
Saldo per 31 december	**6.013**	**13.000**

Voor de sloop van het toiletgebouw is in 2022 een bedrag van € 13.000 gereserveerd. Het slopen van de toiletvoorziening in Havelte heeft in 2023 plaatsgevonden. De kosten waren lager dan verwacht. Het resterende bedrag zal gebruikt worden voor de sloop/renovatie van het toiletgebouw in Echten in 2024.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	31-12-2023	31-12-2022
Overige schulden		
Salarissen	0	5.404
Wandelnetwerk	3.494	3.494
Overige	45.077	113.772
	48.571	**122.670**

Bij de afronding van het wandelnetwerk De Wolden is een restantbedrag gereserveerd voor het plaatsen van frames en bewegwijzeringsborden.

Overlopende passiva

	31-12-2023	31-12-2022
Voorschotten proj. overheid	655.335	1.138.028
Voorschotten proj. overig	0	2.500
Accountantskosten	10.500	12.500
Kruisposten	5.000	0
Voorziening ww	1.820	1.323
Omzetbelasting	0	2.410
Folkersma	151.301	0
Brimos	3.759	0
Energieafrekening	0	6.050
Diversen	2.747	7.797
	830.462	**1.170.608**

De onderhanden projecten worden nader toegelicht in bijlage 4a + b.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen ultimo 2023.

Het kopieerapparaat is in gebruik middels een operationale leaseovereenkomst. Deze overeenkomst loopt af per 15 december 2026; de leasetermijn bedraagt per kwartaal € 535,26 (excl. btw). Naast de leaseovereenkomst loopt er een onderhoudscontract, waarin een standaard afname-aantal van kopieën is inbegrepen. Dit contract bedraagt € 362,70 per kwartaal. Deze overeenkomst loopt tot 31 december 2026.

De kantoorruimte Planetron (Drift 11c, Dwingeloo) wordt gehuurd. Het contract loopt af per 31 december 2025. De huurprijs bedraagt per jaar € 48.676,-- (excl. btw); hierbij vindt een jaarlijkse indexering plaats vanaf 1 januari 2022.

Jaarlijks wordt een bijdrage (€ 1.500,--) betaald aan de Stichting Watersport-voorzieningen Appelscha. Deze bijdrage komt ten goede aan het onderhoud van het sanitairgebouw te Appelscha. De looptijd van deze vergoeding is voor onbepaalde tijd.

Recreatieschap Drenthe heeft een meerjarig contract lopen voor het ontwikkelen van cartografische bestanden (fiets- en wandelcartografie). Deze samenwerking heeft een looptijd van minimaal 4 jaar (ingaande 1 juli 2021). Hiervoor is een jaarlijkse vergoeding verschuldigd van € 1.000,-- per jaar (jaarlijks te indexeren).

Voor de automatisering heeft Recreatieschap Drenthe een leveringsovereenkomst met RSE Telecom en ICT B.V. afgesloten, dit betreft een gebruikerscontract. De maandelijkse kosten bedragen € 453,33. Het contract liep tot 31 december 2021, hierna geldt een opzegtermijn van 1 kalendermaand.

Voor de telefonie heeft Recreatieschap Drenthe met RSE Telecom en ICT B.V. een contract afgesloten.
De maandelijkse kosten bedragen € 95,50. Het contract loopt af per 1 januari 2026.
Er zijn diverse losse telefooncontracten afgesloten met wisselende aflooptermijnen.

Voor de schoonmaakwerkzaamheden heeft Recrecatieschap Drenthe een overeenkomst met TDS schoonmaakservice. De maandelijkse kosten bedragen € 592,35. Het contract liep af per 3 februari 2022. Deze overeenkomst wordt na afloop stilzwijgend verlengd voor één jaar.

Voor het koffieapparaat heeft Recreatieschap Drenthe een huurovereenkomst afgesloten met Peeze Smart Concepts. De maandelijkse kosten bedragen € 127,--. Het contract eindigt op 2 maart 2026.

Voor de beveiliging heeft Recreatieschap Drenthe een onderhoudscontract afgesloten bij All Inn beveiligingssystemen. De jaarlijkse kosten bedragen € 150,--. Het contract loopt af per 1 juni 2026.

Voor de aanschaf van een elektrische auto is een leasecontract afgesloten met SternLease. De maandelijkse kosten bedragen € 619,-- Het contract loopt af op 1 december 2027.

In 2022 was, via Europese aanbesteding, de aanleg wandelknooppunten gegund, (€ 749.997,--), werkzaamheden nog uit te voeren (€ 473.632,--).

Met de gemeente Tynaarlo is een verwerkersovereenkomst uitvoering personeels- en salarisadministratie afgesloten. De jaarlijkse kosten bedragen € 5.125,--. Het contract liep af per 31 december 2021. Deze overeenkomst heeft een looptijd voor onbepaalde tijd, met een opzegtermijn van 6 maanden.

Voor het onderhoud van de website heeft Recreatieschap Drenthe een overeenkomst afgesloten met Meceda. De maandelijkse kosten bedragen € 85,--. De jaarlijkse kosten bedragen € 677,00. Het contract eindigt op 1 juli 2024.

Overeenkomst met Stichting Paardenroutes Drenthe met als doel het organiseren en het stand houden van gebruikersgroepen Hiervoor wordt een jaarlijkse vergoeding van € 3.000,-- vergoed. Het contract liep tot 31 december 2023. Deze overeenkomst wordt na afloop stilzwijgend verlengd voor één jaar.

Ultimo boekjaar is er een schuld aan opgebouwde vakantiedagen van personeel (€ 33.753,--).

EMU-saldo
Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Kortweg geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden). Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het voor decentrale overheden (en dus voor gemeenschappelijke regelingen verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en de jaarrekening.

Berekening EMU-saldo
Het EMU-saldo van Recreatieschap Drenthe komt op basis van de realisatie 2023 uit op €435.024,--. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 435.024,-- euro lager zijn dan de inkomsten.

Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU-saldo:

Berekening EMU-saldo	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	437.159	7.148	8.588
Mutatie materiële vaste activa	2.080	-10.127	4.298
Mutatie voorzieningen	0	0	0
Mutatie voorraden	-4.215	0	-1.071
Gerealiseerde boekwinst verkoop MVA	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**435.024**	**-2.979**	**11.815**

Toelichting op de programmarekening 2023

(bedragen in euro's)

BATEN

Personeel

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Detachering	30.550	0	28.700
Ondersteuning	21.270	0	10.770
	51.820	**0**	**39.470**

Twee medewerkers hebben tijdelijk, aanvullend op de taken bij het Recreatieschap, werkzaamheden verricht bij gemeenten, middels detachering, respectievelijk bij de gemeente Westerveld en de gemeente Ooststellingwerf.

Een medewerker heeft ondersteuning geboden aan de Stichting Cultuurtoerisme Drenthe ten behoeve van een project, NP Nieuwe Stijl, project duurzaam toerisme.

De personele baten zijn incidenteel en worden daardoor niet opgenomen in de begroting.

Huisvesting

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Huurinkomsten	**7.351**	**6.590**	**6.419**

Een deel van het pand werd onderverhuurd aan het programma Vitale Vakantieparken van Provincie Drenthe.

Overige opbrengsten

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Recreatiecongres	18.426	8.211	30.204
Recreatiesociëteit	0	9.205	0
Excursie	2.354	2.354	5.565
Verkoop kaarten e.d.	22.840	0	10.953
Overige ontvangsten	13.063	0	17.880
	56.683	**19.769**	**64.602**

Jaarlijks wordt er in het najaar een Recreatiecongres georganiseerd (in 2023: 7 december).

Jaarlijks wordt er een bestuursexcursie georganiseerd (in 2023: 13 septemer).

De verkoop van kaarten e.d. is niet opgenomen in de begroting.

De verkoop van de kaarten is hoger dan in 2022 met name omdat door de verkoop van Van Gogh fiets-en wandelboekjes (nieuw project in 2023).

De overige ontvangsten zijn o.a. bebording, frames en aanleg routes derden, deze inkomsten zijn variabel en worden niet opgenomen in de begroting.

Bijdrage gemeenten

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Bijdrage gemeenten	**1.034.598**	**1.034.598**	**931.953**

De gemeentelijke bijdrage wordt berekend a.h.v. de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen verdeelsleutel in de exploitatiekosten (zie bijlage 1).

Bijdrage gemeenten fonds
Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Bijdrage gemeenten	**270.964**	**270.964**	**311.582**

De gemeentelijke bijdrage wordt berekend a.h.v. de in de gemeenschappelijke regeling overeengekomen berekeningssystematiek in het fonds Recreatie en Toerisme (zie bijlage 2).

Toelichting op de programmarekening 2023

(bedragen in euro's)

LASTEN

Personeel	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Bruto salarissen	649.021	607.926	647.869
Sociale lasten	169.247	260.540	-183.315
Uren naar projecten	-165.597	-160.060	-184.821
Loonkostensubsidie	-16.226	-9.000	-13.251
Inlenen van personeel	7.614	0	15.310
Ziekengeld	0	0	-437
Kosten salarisverwerking	5.463	5.335	4.921
Opleiding	4.192	6.485	1.349
Overige kosten	8.669	1.675	26.489
	662.383	**712.900**	**681.244**

De volgende punten hebben invloed gehad op de totale werkgeverslasten ten opzichte van de begroting:
* ontvallen van een fulltime medewerker routebureau;
* extra tijdelijke medewerker routebureau;

Recreatieschap voert diverse projecten uit. Afhankelijk van de projectopzet en het subsidieregime kunnen incidentele uren die projectmatig gemaakt zijn door interne medewerkers doorbelast worden naar projecten. Afhankelijk van het project kunnen de uren tegen een brutosalaris uurtarief dan wel met een opslag geboekt worden. Dit geeft geen garantie voor de komende jaren. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren nog niet alle door te belasten uren bekend.

Voor een tijdelijke medewerker, vanuit het doelgroepenbeleid, ontvangen wij een loonkostensubsidie van de gemeente Ooststellingwerf.

In verband met langdurige afwezigheid (ziekte) van een medewerker hebben we, voor de uitvoer van communicatiewerkzaamheden, een bureau ingeschakeld.

Huisvesting	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Huur kantoorruimte	48.676	46.024	42.500
Energie kantoorruimte	9.789	13.598	11.325
Huurkosten loods	0	5.335	-5.000
Schoonmaakkosten	3.518	3.504	3.046
Overige huisvestingskosten	182	2.406	652
	62.165	**70.867**	**52.523**

Recreatieschap huurt een gedeelte van het Planetron, Drift 11c te Dwingeloo. Een deel hiervan wordt onderverhuurd aan het programma Vitale Vakantieparken.

Voor de opslag van gereedschap en bewegwijzeringsborden wordt een loods gehuurd op het industrieterrein in Dwingeloo. De huurkosten van deze loods zijn opgenomen in de huur van het Planetron.

Onderhoud	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Autokosten	16.440		17.355
Lease auto	7.984		784
Onderhoud algemeen	22.284		33.165
Bewegwijzering	37.554		15.164
Toiletvoorzieningen onderhoud e.d.	23.793		10.319
Toiletvoorzieningen energie	3.383		1.816
	111.438	**61.086**	**78.603**

In verband met een verouderd wagenpark zijn de autokosten hoog.

Sinds november 2022 wordt er een elektrische bedrijfsauto geleased.

De kosten voor onderhoud algemeen kunnen per jaar fluctureren. In 2023 waren de kosten ten opzichte van 2022 lager, met name veroorzaakt doordat we minder kosten hadden voor Qgis (programma voor georuimtelijk informatie).

In 2023 werden er meer uitgaven gedaan voor vervanging van bebording en bewegwijzeringsmaterialen.

Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Recreatiecongres	18.426	8.159	30.204
Recreatiesociëteit	0	1.172	0
Inkoop kaarten e.d.	18.738	0	6.459
Cursus R&T-ambtenaren e.a.	3.990	0	0
Kosten excursie	4.537	2.354	5.565
	45.691	**11.684**	**42.228**

In 2022 hebben we in het voorjaar en in het najaar een receatiecongres georganiseerd in samenwerking met Marketing Drenthe. In 2023 hebben we het recreatiecongres net als voorheen alleen in december georganiseerd.

De Recreatiesociëteit was een netwerkgroep met deelnemers uit verschillende organisaties, 3x per jaar wordt er een thema-bijeenkomst georganiseerd. Maart 2020 was de laatste bijeenkomst. Na COVID-19 is de sociëteit gestopt.

Er werden meer kaarten ingekocht, met name Van Gogh fietsroute-boekjes (een nieuw project).

In 2023 werd een themasessie georganiseerd voor Aorta-leden over de aanpak van toeristisch beleid.

Jaarlijks wordt er een bestuursexcursie georganiseerd (13 september 2023).

Overige uitgaven toeristische informatievoorzieningen

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Toeristische informatievoorziening	55.835	66.480	65.407
Drenthe.nl	54.000	51.000	52.000
	109.835	**117.480**	**117.407**

De uitgaven ten laste van toeristische informatievoorziening betreffen uitgaven voor de produktie van divers (gratis) foldermateriaal (o.a. Drenthe gids), en ter ondersteuning van projecten TIP-organisaties. Marketing Drenthe ontvangt jaarlijks een bijdrage voor het up-to-date houden van de database die gebruikt wordt als basis voor www.drenthe.nl (Recreatieschap is eigenaar van de database).

Bestuur

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Vergaderkosten en dergelijke	**5.021**	**596**	**1.438**

De bestuurskosten zijn hoger dan begroot omdat er een strategische brainstormsessie is georganiseerd die niet begroot was.

Bureau

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Portikosten	710	1.255	1.215
Telefoonkosten	3.626	2.929	3.620
Reiskosten	4.637	10.669	7.214
Reiskosten woon- werk	2.683	0	2.519
Representatiekosten	4.342	1.067	1.406
Kantoorbenodigdheden	3.995	1.151	1.895
Kopieer- en leasekosten	1.783	3.086	1.944
Kantinekosten	1.751	2.197	1.961
Automatiseringskosten	22.900	20.920	12.368
Documentatie en voorlichting	2.739	2.615	3.940
Abonnementen	2.827	1.674	3.163
Bankkosten	828	837	263
Verzekeringskosten	14.844	14.958	13.621
Verzekering verzuimkosten	13.992	17.000	0
Accountantskosten	12.250	11.401	12.880
Voorziening oninbare vorderingen	0	0	8.566
Overige kosten	805	638	0
	94.712	**92.396**	**76.575**

Recreatieschap heeft vele contacten met haar opdrachtgevers en met projectbetrokkenen. Conform de afspraken in de CAO brengt dit reiskosten met zich mee. In 2023 waren de reiskosten laag omdat er veel gebruik werd gemaakt van de electrische leaseauto.

De representatiekosten zijn hoger omdat wij hebben bijgedragen aan de organisatie van het debat ten behoeve van de Provinciale Staten verkiezingen in maart 2023.
Dit vond plaats in het Planedome (€ 3.085,--)

De automatiseringskosten zijn hoger, met name door de aanschaf van iPads die gebruikt worden door de medewerkers van het Routebureau voor veldwerkzaamheden.

Recreatieschap Drenthe heeft een aansprakelijkheidsverzekering overheid. De te betalen verzekeringspremie is afhankelijk van de exploitatie. Deze fluctueert jaarlijks met name door het verloop van de financiën binnen de meerjarige projecten.

Afschrijvingen

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Afschrijvingen	**4.796**	**12.866**	**4.298**

Zie bijlage 3.
De afschrijvingen zijn lager dan begroot. Er werd geen auto gekocht maar er werd een electrische lease-auto aangeschaft.

Incidentele lasten

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Incidentele lasten	**2.500**	**0**	**0**

Eigen risico, aansprakelijkheid hippische voorde (2.500).

Recreatie en Toerisme

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Uitgaven projecten in fonds	**-23.781**	**270.964**	**298.807**

De uitgaven aan projecten in het fonds Recreatie en Toerisme fluctueren per jaar; de toezegging en de daadwerkelijke afronding/ betaling vindt niet altijd in hetzelfde jaar plaats (zie bijlage 5).

Algemeen
De begrotingsoverschrijdingen worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of komen pas tot uitdrukking bij het opmaken van de jaarrekening.

Saldo financieringsfunctie
(bedragen in euro's)

Rente

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Rente Schatkistbankieren	**90.503**	**26.065**	**7.686**

Door stijging van de rente hebben wij een forse rentevergoeding ontvangen.

Reserves

(bedragen in euro's)

Onttrekking bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Saldo	**0**	**0**	**0**

Onttrekking bestemmingsreserve personele inzet	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Conform begroting	15.852	15.852	15.852
Besluit Algemeen Bestuur dd 8-9 2021	0	0	35.602
Saldo	**15.852**	**15.852**	**51.454**

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een onttrekking plaatsgevonden van € 15.852,-- ten gunste van de brutosalarissen. Dit is een bestuursbesluit geweest bij toetreding van de gemeente Ooststellingwerf.

Onttrekking bestemmingsreserve toiletgebouwen	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Reservering voor sloop	**6.987**	**0**	**0**

Voor de sloop van het toiletgebouw Havelte is een bedrag van € 13.000 gereserveerd in 2022. De sloop heeft plaatsgevonden in 2023.

Toevoeging bestemmingsreserve stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Saldo	**294.744**	**0**	**12.776**

Het saldo betreft het verschil tussen ontvangsten en uitgaven in het boekjaar. Niet alle toezeggingen worden uitbetaald in het jaar van toezegging. De uitbetaling zal dan plaatsvinden in volgende ja(a)r(en). Bepaalde toezeggingen worden pas uitbetaald bij afronding van het project.

Toevoeging bestemmingsreserve personele inzet	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Conform begroting	**23.000**	**23.000**	**23.000**

Zoals in de begroting is opgenomen heeft er een toevoeging plaatsgevonden van € 23,000,-- ten gunste van de brutosalarissen. Dit is een bestuursbesluit geweest bij toetreding van de gemeente Ooststellingwerf.

Toevoeging bestemmingsreserve toiletgebouwen	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Reservering voor sloop	**0**	**0**	**13.000**

Voor de sloop van het toiletgebouw Havelte is een bedrag van € 13.000 gereserveerd. Het slopen van de toiletvoorziening zou plaatsvinden in 2022.

Wet Normering Topinkomens

Verantwoording 2023 Recreatieschap Drenthe

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze regelgeving verplicht om de bezoldiging van topfunctionarissen toe te lichten.
De topfunctionarissen betreffen de leden van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de directeur. De WNT is van toepassing op Recreatieschap. Het voor Recreatieschap toepasselijke algemeen bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000.

2023

Naam	**D.B. Dijkstra**
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2023	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Beloning	107.745
Onkostenvergoeding	324
Beloningen betaalb. op termijn	17.357
Subtotaal	125.426
Individueel WNT-maximum	223.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	125.426
Het bedrag van de overschreiding en de reden waarom de overschreiding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

2022

Naam	**D.B. Dijkstra**
Functiegegevens	Directeur
Functievervulling 2022	1/1-31/12
Omvang dienstverband	1,0
Dienstbetrekking	ja
Beloning	100.933
Onkostenvergoeding	1.610
Beloningen betaalb. op termijn	17.687
Subtotaal	120.230
Individueel WNT-maximum	216.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	120.230

Recreatieschap Drenthe kent een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De bestuurders (wethouders van de deelnemende gemeenten) krijgen geen vergoeding voor hun inzet in de betreffende besturen.

Gegevens Dagelijks Bestuur 2023

Naam	Functie	Gemeente
Dhr. B. Luinge	Voorzitter	Aa en Hunze
Mevr. G. Hempen-Prent	Vice-voorzitter	De Wolden
Dhr. J. Westendorp	Penningmeester	Hoogeveen
Dhr. J. Darwinkel	Lid	Noordenveld
Dhr. D.B. Dijkstra	Secretaris/Directeur	Recreatieschap

Gegevens Algemeen Bestuur 2023

Naam	Functie	Gemeente
Dhr. B. Luinge	Voorzitter	Aa en Hunze
Mevr. G. Hempen-Prent	Vice-voorzitter	De Wolden
Dhr. J. Westendorp	Penningmeester	Hoogeveen
Dhr. J. Darwinkel	Lid	Noordenveld
Mevr. N. Houwing	Lid (vanaf juni tot dec. 2023)	Aa en Hunze
Dhr. M. Rasker	Lid	Assen
Dhr. J. Hartsuiker	Lid	Borger-Odoorn
Mevr. B. Meppelink	Lid (tot februari 2023)	Coevorden
Dhr. E. Holties	Lid (vanaf maart 2023)	Coevorden
Dhr. P. Schrik	Lid	Emmen
Dhr. R. van Ulzen	Lid	Meppel
Dhr. J. Schipper	Lid	Midden-Drenthe
Dhr. J. van Weperen	Lid	Oostellingwerf
Dhr. H. de Graaf	Lid	Tynaarlo
Dhr. J.T. Boonstra	Lid	Westerveld
Dhr. D.B. Dijkstra	Secretaris/Directeur	Recreatieschap

Controle**verklaring**

bentacera

Recreatieschap Drenthe
T.a.v. dhr. D. Dijkstra
Drift 11c
7991 AA Dwingeloo

Geachte heer Dijkstra,

Hierbij zenden wij u ons accountantsverslag bij de jaarrekening van Recreatieschap Drenthe. Hierbij hebben wij nog geen controleverklaring kunnen afgeven.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en er resteren geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden. Derhalve vereist dit geen aanpassing van ons oordeel in de controleverklaring.

In 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd, waarbij overheidslichamen zelf een verklaring over hun rechtmatigheid geven in de jaarrekening. Tegelijkertijd zijn de BBV en BADO nog niet aangepast, waardoor wij als accountant geen grondslag hebben om een controleverklaring op af te geven. Er zijn twee scenario's denkbaar:

- Het Recreatieschap Drenthe neemt zelf een rechtmatigheidsoordeel op en wij geven hier een verklaring over de getrouwheid bij. Dit is de indirecte methode en zoals in eerste instantie ook bedoeld voor boekjaar 2023.
- Het Recreatieschap Drenthe neemt zelf een rechtmatigheidsoordeel op, en wij geven hier vervolgens zelfstandig in onze verklaring een oordeel over ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid. Dit is de directe methode en is, uitgezonderd het rechtmatigheidsoordeel van het Recreatieschap Drenthe zelf, zoals voorgaande jaren gebruikelijk was.

De controleverklaring kunnen wij pas afgeven zodra er vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants meer duidelijkheid komt.

Wij vertrouwen erop u hiermee voorlopig van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

Bentacera Registeraccountants B.V.

T.A. Schurer RA

Bijlage: Accountantsverslag bij jaarrekening 2023

ientacera Registeraccountants B.V.
avendelheide 17
'ostbus 129
200 AC Drachten

T (088) 321 08 60
drachten@bentacera.nl
IBAN: NL27RABO0157957667
BIC: RABONL2U

KvK-nummer:
01100531
Btw-nummer:
NL812168628B01

Onze vestigingen:
Bolsward
Dokkum
Drachten
Groningen
Heerenveen
Leeuwarden
Sneek

www.be

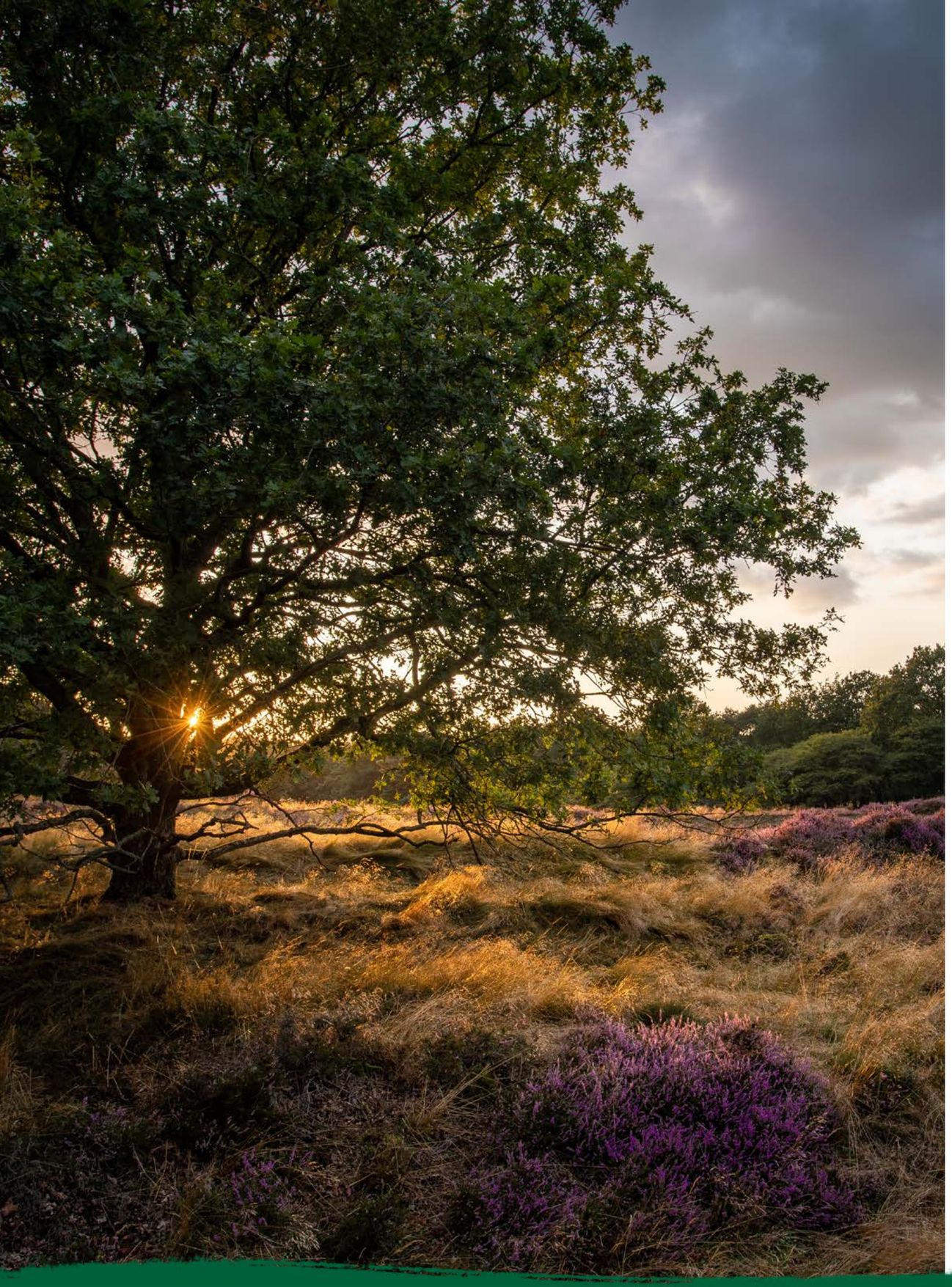

Verplichte **paragrafen**

Verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen; externe risico's
Recreatieschap Drenthe is een gemeenschappelijke regeling die zich bezig houdt met het stimuleren van recreatie en toerisme. De onrust in de wereld (oorlogen in Oekraïne en Gaza) hebben direct invloed op onze Maatschappij en dus ook op de toeristisch-recreatieve sector. De binnenlandse vakanties nemen wel toe maar door o.a. de inflatie kan de investeringscapaciteit van de groeipotentie van de sector onder druk komen te staan. Uiteraard hoopt het Recreatieschap dat de sector een spoedig herstel tegemoet kan zien, maar hier is geen garantie voor. De financiële situatie van de gemeenten na 2025 (Ravijnjaar 2026) werpt zijn schaduw vooruit en kan directe gevolgen hebben voor het Recratieschap en de publieke investeringen in de toeristisch-recreatieve sector.

Financiële risico's
Het huidige risicomanagement is met name gebaseerd op de bepalingen van de BBV. (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten). Op 1 januari 2004 is het Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden. Twee keer per jaar, bij de begroting en bij de jaarrekening, moeten de belangrijkste financiële risico's worden geactualiseerd en doorgerekend. Recreatieschap moet een eigen vermogen, een weerstandsvermogen, hebben om deze financiële risico's af te kunnen dekken, mochten ze zich voordoen.

De paragraaf weerstandsvermogen dient volgens artikel 11 van het Besluit Begroting Verantwoording (BBV) ten minste de volgende inhoud te bevatten:

A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de regeling beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
B. Een inventarisatie van risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie;
C. Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's en de realisatie daarvan.

Tegenover de weerstandscapaciteit staan de risico's die het Recreatieschap loopt. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van deze paragraaf. Hiervoor zijn immers verzekeringen afgesloten of voorzieningen gevormd.

De risico-inschatting is gestoeld op diverse aannames. De globale inschatting van kans en omvang is tijdsgebonden, waarbij het (voortschrijdend) inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Onder dergelijke risico's wordt derhalve verstaan: alle redelijk voorzienbare onzekerheden die niet direct vooraf kwantificeerbaar zijn.
Daarom kunnen er geen voorzieningen voor worden gevormd.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortkomt, worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit biedt een beter inzicht welke tegenvallers kunnen worden gevangen, zonder dat dit impact heeft op de reeds bestaande plannen. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor deze zogenoemde ratio geldt in zijn algemeenheid dat een relatie van 1 tot 1,4 gezien wordt als voldoende (beneden de 1 is onvoldoende tot matig). Het Recreatieschap streeft naar een ratio van 1 hetgeen gezien mag worden als " voldoende".

Om een goed beeld te geven van de structurele exploitatie en de projecten zijn een aantal gegevens over de afgelopen jaren opgenomen. (Bedragen in euro's).

	2023	2022	2021
Algemene reserve	160.023	148.756	148.013
Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme	1.190.181	895.436	882.660
Bestemmingsreserve personele inzet	14.296	7.148	35.603
Bestemmingsreserve onderhoud	43.569	43.569	43.569
Bestemmingsreserve ontwikkeling infrastructuur	50.696	50.696	50.696
Bestemmingsreserve toiletgebouwen	6.013	13.000	0
Resultaat boekjaar na bestemming	142.254	11.267	743
Totale exploitatie (excl. Projecten)	1.074.760	1.353.123	1.203.606
Totaal projecten	505.247	375.090	339.368

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen om niet begrote kosten op te kunnen vangen. De weerstandscapaciteit is het bedrag van het eigen vermogen dat vrij aanwendbaar is. Dit betreft de algemene reserve.

Personeel
Een kleine organisatie als het Recreatieschap is kwetsbaar voor wat de personele bezetting betreft. Voor veel functies is de beschikbaarheid van vervanging op hetzelfde kwalitatieve niveau niet haalbaar. Dit betekent al snel dat een beroep gedaan moet worden op externe ondersteuning. Een interim-functionaris zal uit het weerstandsvermogen bekostigd moeten worden.

Eén medewerker is langdurig ziek. De financiële consequenties zijn nog onbekend.

De geringe omvang en opbouw van de organisatie evenals de werkdruk kunnen financiële risico's tot gevolg hebben. De ontwikkelingen worden door het bestuur en management nauwlettend gevolgd. Periodiek vinden beoordelingsgesprekken plaats waarin aandacht is voor werkdruk en het gewenste ontwikkelperspectief van het personeel.

Op basis van onze inschattingen (kans en impact) komen we tot:
- vervanging bij ziekte en calamiteit (directie); 6 maanden, dagtarief € 1.100, 2 dagen per week € 57.200;
- vervanging bij ziekte en calamiteit (administratie/routebureau); 6 maanden, dagtarief € 550, 2 dagen per week € 28.600;
- risico leeftijdsopbouw/uitval/politiek verlof, 12 maanden, € 55.000.

In totaal betreft het financieel risico voor Personeel hiermee € 140.800.

Onroerende zaken
Het Recreatieschap heeft sinds eind 2020 geen onroerende zaken in eigendom.
Waardedaling of hiermee samenhangende risico's zijn er derhalve niet.

Materieel
Het Recreatieschap heeft geen gebouwen in eigendom en geen omvangrijke investeringen in materiële vaste activa gedaan. Er bestaan derhalve geen significante risico's omtrent waardering, vervanging en onderhoud.

Interne beheersing
Het Recreatieschap kent, net als iedere andere organisatie, mee- en tegenvallers in de sfeer van organisatie en overige kosten. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op overschrijding van budgetten voor huisvesting, communicatie, kantoor en overige kosten.

Dergelijke tegenvallers dienen opgevangen te kunnen vanuit het weerstandsvermogen. Het budget voor dit type kosten is bij het Recreatieschap ongeveer € 220.000 per jaar. Indien een tegenvaller blijkt in het verslagjaar zal dit, bij continuïteit van de tegenvaller, door middel van een begrotingswijziging in het daarop volgende jaar dienen te worden voorgelegd aan de deelnemers van de regeling.

	Kans en impact	Financieel risico
Budgetoverschrijding	10 % van geraamde kosten	€ 22.000 gedurende 1 jaar

Frauderisico's vormen een onderdeel van risicobeheersing van het Recreatieschap. Risico's zoals financiële fraude, cybercriminaliteit en corruptie worden door het bestuur en management onderkend. Maatregelen zoals risicobeoordeling, interne controlemaatregelen, fraudebewustzijn en monitoring en rapportage kunnen worden genomen om frauderisico's te beheersen. Het blijft van vitaal belang dat bestuur en management zich bewust is van de mogelijke risico's en passende maatregelen neemt om deze te beheersen.

Projecten
De projecten staan bij het Recreatieschap feitelijk buiten de exploitatie. Ter financiering van de projecten wordt een beroep gedaan op externe subsidiegevers. Daarnaast wordt aan een aantal projecten een bijdrage vanuit het stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme toegekend. Het saldo van het stimuleringsfonds vormt feitelijk een buffer om de projecten te financieren en de eventuele mee- en tegenvallers op te vangen.

Tegenvallers zullen de mogelijkheden in de toekomst om projecten uit te voeren beperken maar zullen in de basis de weerstandscapaciteit van het Recreatieschap niet aantasten. De stand van de projecten wordt periodiek scherp beoordeeld zodat mogelijke afwijkingen tijdig in beeld komen. In de berekening van het weerstands-vermogen wordt om vorenstaande redenen dan ook met de projecten geen rekening gehouden.

Wederom zijn in 2023 projecten uitgevoerd en in uitvoering genomen. Deze projecten worden administratief en financieel verantwoord via een projectenadministratie. Regelmatig vindt overleg plaats tussen de projectverantwoordelijke en de projectuitvoerende. Aandacht wordt hierbij gevestigd op de juiste toepassing van de subsidievoorwaarden en de actualiteit van de projectadministratie. Hierdoor worden de financiële risico's tot een minimum beperkt.

Balansrisico's
Dit betreft o.a. openstaande vorderingen, afschrijvingsmethodiek op activa etc. Gezien het bedrag en bij welke organisatie c.q. bedrijf wij een vordering hebben openstaan, zullen deze vorderingen in 2024 daadwerkelijk worden ontvangen (het zijn vorderingen met een legitieme basis). Betreffende de gehanteerde afschrijvingsmethodiek is grotendeels aansluiting gezocht bij gemeentelijke uitgangspunten. Derhalve is er geen sprake van een financieel risico.

Gerechtelijke procedures
Op dit moment worden geen juridische procedures door of tegen de gemeenschappelijke regeling gevoerd. Derhalve is er geen sprake van een financieel risico.

Mogelijke invoer vennootschapsbelastingplicht
Per 1 januari 2016 is de wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemening van kracht geworden. De organisatie kent een gering aantal kleinschalige commerciële activiteiten. Het risico dat deze wet op het Recreatieschap van toepassing is, acht zij beperkt.

Samenvatting en afweging
Resumerend kan tot de volgende opstelling gekomen worden met betrekking tot het gewenste niveau van het benodigde weerstandsvermogen op basis van de geformuleerde uitgangspunten:

Totaaloverzicht	**Financieel risico**
Personeel	€ 140.800
Materieel	0
Interne beheersing	22.000
Overige opbrengsten	0
Projecten	0
Totaal	**€ 162.800**

Afgewogen kan worden dat de risico's zich meestal niet tegelijkertijd voordoen. Dit betekent dat de omvang van het benodigde weerstandsvermogen niet per se de optelsom van de samenstellende delen (kans en impact) behoeft te vormen. Verder kan opgemerkt worden dat het Recreatieschap een gemeenschappelijke regeling is. Deze rechtsvorm betekent uiteindelijk dat mochten de financiële middelen van het Recreatieschap ontoereikend blijken te zijn, de deelnemende gemeenten de tekorten dienen aan te vullen.

De huidige omvang van de weerstandscapaciteit is per 31 december 2023 € 160.023.
De ratio weerstandsvermogen bedraagt € 160.023 / € 162.800 = 0,98.
Dit is gezien de omvang van de activiteiten en huidige inzichten door het bestuur als als voldoende geacht. Als tegenvallers niet gedekt kunnen worden zullen de deelnemende gemeenten tekorten moeten aanvullen.

Financiele kengetallen	**Realisatie 2023**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2022**	**Norm**
Netto schuldquote	-111,50%	-90,61%	-66,50%	< 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-111,50%	-90,61%	-66,50%	< 130 %
Solvabiliteitsratio	64,64%	54,15%	47,49%	> 25 %
Structurele exploitatieruimte	20,42%	1,12%	0,80%	> 0%

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Recreatieschap ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. Ten opzichte van het voorgaande boekjaar is een verbetering van netto schuldquote te zien.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Recreatieschap in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het gerealiseerde percentage van 64,64% ligt ruimschoots boven de norm van 25% of hoger. Het stimuleringsfonds recreatie & toerisme draagt met name bij aan de solvabiliteit.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Bij incidentele baten en lasten gaat het om eenmalige gebeurtenissen die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief de mutatie van de reserves) en uitgedrukt in een percentage. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Met het gerealiseerde percentage van 20,42% is sprake van een positieve exploitatieruimte in 2023.

Overzicht van incidentele baten en lasten
Volgens het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Recreatieschap hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

- Als bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijk geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden daarmee de samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”;
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten;
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer duurt dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

De over 2023 gerealiseerde incidentele baten en lasten zijn als volgt te specificeren:
Incidentele baten en lasten
(bedragen in euro’s)

Incidentele baten	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Personeel-detachering	51.820	-	39.470
Onttrekking best. res. sloop toiletvoorziening	6.987	-	-
Onttrekking best. res. personele inzet	15.852	15.852	51.454
Totaal incidentele baten	**74.659**	**15.852**	**90.924**
Incidentele lasten			
Tijdelijke medewerker doelgroepenbeleid	35.952	-	20.375
Loonkostensubsidie	-16.226	-	-13.251
Gerechtelijke procedures	0	-	5.301
UWV ww-uitkeringen	0	-	11.006
Voorziening oninbare vordering	0	-	8.566
Sloop toiletgebouw	6.987	-	-
Dotatie best. res. fonds recreatie & toerisme	327.244		12.776
Dotatie best. res. personele inzet	23.000	23.000	23.000
Vorming best. res. sloop toiletvoorziening	0	-	13.000
Afschrijving plotter	1.086	-	-
Eigen risico voorde	2.500	-	-
Totaal incidentele lasten	**380.543**	**23.000**	**80.773**
Saldo incidentele baten en lasten	**-305.884**	**-7.148**	**10.151**

Incidentele baten
Personeel-detachering
Twee medewerkers hebben middels een detacheringscontract, aanvullend op de taken bij het Recreatieschap, werkzaamheden verricht bij gemeenten.
Onttrekking best. Res. Sloop toiletvoorziening
Er was in 2022 een reserve gevormd voor de sloop van het toiletgebouw Havelte, in 2023 is dit gerealiseerd en heeft er een onttrekking uit de reserve plaatsgevonden.
Onttrekking best. res. personele inzet
Dit is een bestuursbesluit geweest bij toetreding van de gemeente Ooststellingwerf.

Incidentele lasten
Tijdelijke medewerker doelgroepenbeleid/loonkostensubsidie
Voor een tijdelijke medewerker, vanuit het doelgroepenbeleid, betalen wij salaris en ontvangen wij loonkostensubsidie van de gemeente Ooststellingwerf.
Sloop toiletgebouw
Voor de sloop van het toiletgebouw Havelte zijn éénmalig kosten gemaakt.
Dotatie best. res. fonds recreatie & toerisme
Het saldo betreft het verschil tussen ontvangsten en uitgaven in het boekjaar.
Dotatie best. res. personele inzet
Dit is een bestuursbesluit geweest bij toetreding van de gemeente Ooststellingwerf.
Afschrijving Plotter
De plotter ging stuk voor de afgeschreven periode.
Eigen risico
Eigen risico, aansprakelijkheid hipische voorde (€ 2.500).

Financiering

Algemeen
Het belangrijkste thema van de wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is het inzicht geven in de treasuryfunctie bij decentrale overheden. De doelstellingen, richtlijnen en limieten van het voorgestane beleid zijn vastgelegd in het treasurystatuut. De treasuryparagraaf is één van de onderdelen waarmee de wetgever beoogt de transparantie en bestuurlijke beheersbaarheid van deze functie te bevorderen.

De wet Fido schrijft voor dat samen met de jaarstukken ook de overzichten met betrekking tot de renterisiconorm en de kasgeldlimiet bij Gedeputeerde Staten moeten worden ingediend. Evenals in 2022 is er geen sprake van een vaste schuld (langlopende lening), een overzicht betreffende de renterisiconorm is voor 2023 derhalve niet van toepassing.

Om praktische redenen is ervoor gekozen het model ‘kasgeldlimiet’ in deze paragraaf op te nemen. De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) wordt volgens de wet Fido bij aanvang van het kalenderjaar 2023 gesteld op 8,2%. Van het begrotingstotaal van € 1.592.501 is dat € 130.585

Recreatieschap heeft in 2023 geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.
(bedragen in euro's)

	1e kw 2023	2e kw 2023	3e kw 2023	4e kw 2023
Omvang begroting per 1 januari (=grondslag)	1.592.501	1.592.501	1.592.501	1.592.501
Toegestane kasgeldlimiet				
in procenten van de grondslag	8,2	8,2	8,2	8,2
in een bedrag	103.585	103.585	103.585	103.585

Berekening netto-vlottende schuld
Vlottende schuld -/- vlottende middelen: € 48.571 -/- € 2.251.113 = -€ 2.202.542

Toetsing kasgeldlimiet
Kasgeldlimiet -/- netto vlottende schuld: € 103.585 -/- -€ 2.202.542 = € 2.333.127

Verbonden partijen
Algemeen
Een verbonden partij is een privaat dan wel publiekrechtelijke organisatie, waarin Recreatieschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In 2023 was er geen sprake van een verbonden partij.

Bedrijfsvoering
Zie jaarverslag.

Verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur
In deze rechtsmatigheidsverantwoording geeft het Dagelijks Bestuur aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand gekomen zijn. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

De verantwoording betreft de rechtmatige uitvoering van de taken en omvat het begrotings- voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium bij de desbetreffende fianciële beheershandelingen en transacties. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is door het Algemeen Bestuur op 15 december 2004 het vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves en is daarmee vastgesteld op € 23.396

Conclusie
Het bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Ondertekening

Voorzitter Directeur

Bijlagen

Bijlage 1
(bedragen in euro's)

Bijdragen gemeenten in de exploitatiekosten (bijdrageregeling) 2023

Gemeente	in %	Werkelijk 2023	Begroting 2023
Aa en Hunze	7,75	74.588	74.588
Assen	7,50	72.181	72.181
Borger-Odoorn	8,00	76.993	76.993
Coevorden	9,25	89.024	89.024
De Wolden	6,75	64.963	64.963
Emmen	18,00	173.235	173.235
Hoogeveen	8,00	76.993	76.993
Meppel	4,00	38.497	38.497
Midden-Drenthe	10,00	96.242	96.242
Noordenveld	7,25	69.775	69.775
Ooststellingwerf	7,50	72.181	72.181
Tynaarlo	6,25	60.151	60.151
Westerveld	7,25	69.775	69.775
Totaal	**107,5**	**1.034.598**	**1.034.598**

Bijlage 2
(bedragen in euro's)

Bijdragen gemeenten 2023 in het fonds Recreatie en Toerisme ter stimulering van projecten in het kader van Recreatie en Toerisme (bijdrageregeling).

Gemeente		Werkelijk 2023	Begroting 2023
Aa en Hunze		34.088	34.088
Assen		16.907	16.907
Borger-Odoorn		34.492	34.492
Coevorden		30.270	30.270
De Wolden		16.340	16.340
Emmen		13.196	13.196
Hoogeveen		13.841	13.841
Meppel		14.617	14.617
Midden-Drenthe		23.245	23.245
Noordenveld		15.307	15.307
Ooststellingwerf		15.748	15.748
Tynaarlo		17.653	17.653
Westerveld		25.260	25.260
Totaal		**270.964**	**270.964**

Bijlage 3

Overzicht materiële vaste activa

Omschrijving	Aanschaf-datum	Afschrijv. %	Aanschaf-waarde begin boekjaar	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aanschaf-waarde einde boekjaar	Totale afschrijving begin boekjaar	Afschrijving desinves-teringen	Boek-waarde begin boekjaar	Afschrijving boekjaar	Boek-waarde einde boekjaar	Rest-waarde begin boekjaar	Rest-waarde einde boekjaar
Vervoermiddelen													
Bedrijfsauto's													
Volkswagen 3-VLX-11	01-03-2011	20,00	19.708	0	0	19.708	16.708	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 5-VZK-31	16-10-2012	20,00	20.250	0	0	20.250	17.250	0	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Volkswagen 6-VXS-11	02-12-2019	20,00	9.950	0	0	9.950	5.521	0	4.429	1.791	2.638	995	995
Peugeot V-325-K	25-11-2020	20,00	7.000	0	0	7.000	2.625	0	4.375	1.260	3.115	700	700
Laadpaal	07-04-2023	20,00	0	2.715	0	2.715	0	0	0	362	2.353	0	0
Subtotaal			56.908	2.715	0	59.623	42.104	0	14.804	3.413	14.106	7.695	7.695
Automatisering													
Beeldschermen 3x	18-04-2018	20,00	3.975	0	0	3.975	3.777	0	198	198	0	0	0
Plotter	22-12-2020	20,00	1.975	0	1.975	0	790	1.086	1.185	99	0	0	0
			5.950	0	1.975	3.975	4.567	1.086	1.383	297	0	0	0
Totaal			**62.858**	**2.715**	**1.975**	**63.598**	**46.671**	**1.086**	**16.187**	**3.710**	**14.106**	**7.695**	**7.695**

Bijlage 4a

Onderhanden projecten
(bedragen in euro's)

Naam project	Project nummer	Saldo per 1-1-2023 Vordering	Saldo per 1-1-2023 Schuld	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo per 31-12-23 Vordering	Saldo per 31-12-23 Schuld
Buitensportfonds	802		30.474	6.687	-23.787		0
Vitale Vakantieparken	811		9.525	0	-9.525		0
Wandelkn. Deel 3 Meppel/Westerveld/Noordenveld	845		169.120	69.385	-32.000		67.735
Wandelknooppunten onderhoud	850		129.183	13.127	81.334		197.390
Bankjes in Drenthe	852	19.903		17.677	0	37.580	
Perspectief 2030	853		17.500		-17.500	0	
Wandelkn. Deel 4 Borger-O/Coevorden/Midden-Dr.	856		173.797	87.491	0		86.306
Wandelplatform	857	4.775		8.815	8.540	5.050	
Wandelkn. Deel 5 rest van Drenthe	858		591.514	549.869	122.833		164.478
Expertteam DGH	862		0	22.817	97.500		74.683
Coördinatie Drenthepad	863		0	5.005	5.005		0
Visie Routestructuur	865		0	3.549	0	3.549	
Van Gogh onderhoud 10 jaar	868		0		9.566		9.566
Paradijssluis Meppel	869		0	6.150	30.000		23.850
Hardlooproutes Emmen	870		0	4.225	15.536		11.311
Onderborden NP Drentsche Aa	871		0	0	10.000		10.000
Ontwikkeling Ruinen Dwingelderveldd	872		0	4.734	4.771		37
Hardlooproutes Assen	873		0	0	9.979		9.979
Afgeronde projecten 2023		1.448	19.416	38.944	20.976		
Totaal		**26.126**	**1.140.529**	**838.475**	**333.228**	**46.179**	**655.338**

Bijlage 4b

Toelichting op lopende projecten
(bedragen in euro's)

Naam project:	**Buitensportfonds**	
Totale kosten:	59.923	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	12.500	
Recreatieschap:	47.423	
Startdatum:	1 december 2016	
Einddatum:	31 december 2023 gewijzigd naar 31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	0
	Nog te verwachten kosten	p.m.
	Nog te verwachten inkomsten	p.m.
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Vitale Vakantieparken**	
Totale kosten:	247.028	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	32.028	
Recreatieschap:	215.000	
Startdatum:	1 januari 2017	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	0
	Nog te verwachten kosten	-159.525
	Nog te verwachten inkomsten	159.525
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 3 Meppel/W'veld/N'veld**	
Totale kosten:	367.858	
Subsidie:	130.000	
Bijdrage derden:	205.858	
Recreatieschap:	32.000	
Startdatum:	1 november 2019	
Einddatum:	1 juni 2024	
	Saldo per 31 december 2023	67.735
	Nog te verwachten kosten	-125.735
	Nog te verwachten inkomsten	58.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten onderhoud**	
Totale kosten:	n.t.b.	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	n.t.b.	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 oktober 2020	
Einddatum:	n.v.t.	
	Saldo per 31 december 2023	197.390
	Nog te verwachten kosten	-197.390
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Bankjes in Drenthe**	
Totale kosten:	100.000	
Subsidie:	75.000	
Bijdrage derden:	0	
Recreatieschap:	25.000	
Startdatum:	1 december 2020	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	-37.580
	Nog te verwachten kosten	-2.420
	Nog te verwachten inkomsten	40.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Perspectief 2030**	
Totale kosten:	25.000	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	0	
Recreatieschap:	25.000	
Startdatum:	1 december 2020	
Einddatum:	31 december 2029	
	Saldo per 31 december 2023	0
	Nog te verwachten kosten	-17.500
	Nog te verwachten inkomsten	17.500
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 4 Borger-O/Coev/Mid-Dr**	
Totale kosten:	390.737	
Subsidie:	195.000	
Bijdrage derden:	165.737	
Recreatieschap:	30.000	
Startdatum:	1 juli 2021	
Einddatum:	30 augustus 2024	
	Saldo per 31 december 2023	86.306
	Nog te verwachten kosten	-207.306
	Nog te verwachten inkomsten	121.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelplatform**	
Totale kosten:	10.000	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	0	
Recreatieschap:	10.000	
Startdatum:	1 december 2020	
Einddatum:	1 september 2024	
	Saldo per 31 december 2023	-5.050
	Nog te verwachten kosten	-4.950
	Nog te verwachten inkomsten	10.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Wandelknooppunten deel 5 rest van Drenthe**	
Totale kosten:	1.338.813	
Subsidie:	766.217	
Bijdrage derden:	482.596	
Recreatieschap:	90.000	
Startdatum:	1 december 2020	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	164.478
	Nog te verwachten kosten	-672.886
	Nog te verwachten inkomsten	508.408
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Expertteam DGH**	
Totale kosten:	6.323	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	6.323	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 maart 2023	
Einddatum:	1 maart 2025	
	Saldo per 31 december 2023	74.683
	Nog te verwachten kosten	-231.183
	Nog te verwachten inkomsten	156.500
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Coördinatie Drenthepad**	
Totale kosten:	10.010	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	10.010	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 maart 2023	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	0
	Nog te verwachten kosten	-5.711
	Nog te verwachten inkomsten	6.323
	Per saldo	**612**

Naam project:	**Visie routestructuur**	
Totale kosten:	6.323	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	6.323	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 augustus 2023	
Einddatum:	31 december 2023	
	Saldo per 31 december 2023	-3.549
	Nog te verwachten kosten	-1.451
	Nog te verwachten inkomsten	5.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Van Gogh onderhoud 10 jaar**	
Totale kosten:	9.566	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	9.566	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 augustus 2023	
Einddatum:	1 maart 2033	
	Saldo per 31 december 2023	9.566
	Nog te verwachten kosten	-9.566
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Paradijssluis Meppel**	
Totale kosten:	6.323	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	6.323	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 oktober 2023	
Einddatum:	1 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	23.850
	Nog te verwachten kosten	-193.850
	Nog te verwachten inkomsten	170.000
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Hardlooproutes Emmen**	
Totale kosten:	15.536	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	15.536	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 november 2023	
Einddatum:	1 november 2024	
	Saldo per 31 december 2023	11.311
	Nog te verwachten kosten	-11.311
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Onderborden NP Drentsche Aa**	
Totale kosten:	11.250	
Subsidie:	5.000	
Bijdrage derden:	6.250	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 december 2023	
Einddatum:	1 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	10.000
	Nog te verwachten kosten	-11.250
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**1.250**

Naam project:	**Ontwikkeling Ruinen-Dwingelerveld**	
Totale kosten:	30.000	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	30.000	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 december 2023	
Einddatum:	31 december 2024	
	Saldo per 31 december 2023	37
	Nog te verwachten kosten	-25.266
	Nog te verwachten inkomsten	25.229
	Per saldo	**0**

Naam project:	**Hardlooproutes Assen**	
Totale kosten:	9.979	
Subsidie:	0	
Bijdrage derden:	9.979	
Recreatieschap:	0	
Startdatum:	1 december 2023	
Einddatum:	31 december 2026	
	Saldo per 31 december 2023	9.979
	Nog te verwachten kosten	-9.979
	Nog te verwachten inkomsten	0
	Per saldo	**0**

Bijlage 5

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme

2023

Projectnr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale project kosten	Uitg. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	"Vrijval/ over-schrijding"	Fin. afw.	Status
919	DB: 11-01-2017	Vitale vakantieparken	50.000,00	zie 2017		0,00	0,00	50.000,00	ja	vrijval
920	DB: 04-04-2018	Vitale vakantieparken taskforce	60.000,00	zie 2018		60.000,00	0,00	0,00	nee	
921	Directie	St. De Hondsrug UNESCO Global Geopark	20.000,00	zie 2014		20.000,00	0,00	0,00	nee	klaar
	Directie	National Park Drentse-Friese grensstreek nieuwe stijl	6.000,00	500.740,00		0,00	6.000,00	0,00	nee	
922	DB-08-09-2021	Van Gogh in Drenthe	25.000,00	1.300.000,00		25.000,00	0,00	0,00	nee	klaar
923	Directie	MD Marketingagenda Zuidwest Drenthe	5.000,00	Zie 2022		0,00	0,00	5.000,00	nee	vrijval
924	Directie	Beleef de Hunze	2.089,00	13.810,00		2740,44	-651,44	0,00	nee	klaar
925	DB	Perspectief 2023	25.000,00	Zie 2020		0,00	25.000,00	0,00	ja	
926	DB	Perspectief 2023 correctie	0,00	0,00		-17.500,00	0,00	0,00	ja	
927	Directie	Expertteam DGH	24.000,00	118.000,00		0,00	24.000,00	0,00	ja	klaar
928	Directie	De Wolden onderhoud fase 3 voor 3 jaar	7.500,00	0,00		7.500,00	0,00	0,00	nee	klaar
929	Directie	Horecavakpunt	7.500,00	0,00		6.000,00	1.500,00	0,00	nee	klaar
930	Directie	St. Paardenroutes hippisch recr. Dr.	25.000,00	75.000,00		0,00	25.000,00	0,00	nee	
931	Directie	Reg. Landschap	-17.113,29	0,00		-17.113,29	0,00	0,00	ja	klaar
932	Directie	Ecorys	14.050,00	0,00		14.050,00	0,00	0,00	ja	klaar
933	Directie	Nivion Drenthepad	6.050,00	0,00		6.050,00	0,00	0,00	ja	klaar
934	Directie	org. kosten NP Drentsche AA	5.000,00	0,00		0,00	5.000,00	0,00	nee	
935	Directie	Routevisie	5.000,00	5.000,00		0,00	5.000,00	0,00	nee	
936	Directie	Hünenweg	793,79	0,00		793,74	0,00	0,00	nee	klaar
	Directie	Congres	7.800,00	18.425,00		5.195,85	2.604,82	0,00	nee	klaar
	Directie	Excursie	2.354,00	4.537,00		2.354,00	0,00	0,00	nee	klaar
937	directie	Benderse	15.000,00	30.000,00		0,00	15.000,00	0,00	nee	
	Directie	WMD wandelroutes	-1.737,50	5.896,00		-1.737,50	0,00	0,00	ja	klaar
	Directie	Toyisme	-3.115,71	0,00		-3.115,71	0,00	0,00	ja	klaar
938	Directie	Dr Aa bezoekerscentrum	10.000,00	80.000,00		10.000,00	0,00	0,00	nee	klaar
	Directie	Hunebed bus	2.500,00	35.000,00		2.500,00	0,00	0,00	nee	klaar
	Directie	Ruiterpad De Wolden	128,36	7.500,00		128,36	0,00	0,00	ja	klaar
	Directie	Buitensport correctie	0,00	-23.787,32		-23.787,32	23.787,32	0,00	ja	

Bijlage 5

Stimuleringsfonds Recreatie en Toerisme

2023

Projectnr.	AB/DB-besluit	Project	Bestemd	Totale project kosten	Uitg. eerdere jaren	Uitgaven	Nog uit te geven	"Vrijval/ over-schrijding"	Fin. afw. rsd.	Status
	Directie	Vitale vakantieparken correctie	0,00	0,00		-9.524	9.524,82	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten deel 3, correctie	0,00	0,00		-32.000,00	32.000,00	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten deel 3, Meppel/Westerveld	32.000,00	100.000,00		0,00	32.000,00	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten deel 4 Coevorden, Midden-Drenthe correctie	0,00	0,00		-30.000,00	30.000,00	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten deel 4 Coevorden, Midden-Dr	30.000,00	151.667,00		0,00	30.000,00	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten Dr. Rest, Tynaarlo, Hoogeveen, Assen Aa en H, Emmen, N'veld correctie	0,00	0,00		-90.000,00	90.000,00	0,00	ja	
	Directie	Wandelknooppunten Dr. Rest, Tynaarlo, Hoogeveen, Assen Aa en H, Emmen, N'veld	90.000,00	1.430.000,00		0,00	90.000,00	0,00	ja	
Totaal			**455.798,65**	**3.696.787,68**		**-62.466,87**	**455.765,52**	**55.000,00**		
Afloop 2022										
893	Directie	National Park Drentse-Friese grensstreek nieuwe stijl	6.000,00	500.740,00		0,00	0,00	6.000,00	nee	vrijval
894	DB 08-09-2021	Bezoekerscentrum Orvelte 'De Bruntingerhof'	17.500,00	1.127.700,00		17.500,00	0,00	0,00	nee	klaar
896	Directie	Visie recreatief varen in Drenthe	5.000,00	10.000,00		0,00	0,00	5.000,00	nee	vrijval
898	Directie	Marketingagenda Zuidwest Drenthe	5.000,00	100.000,00		0,00	0,00	5.000,00	nee	vrijval
904	Directie	Gemeente Ooststellingwerf Open Monumentenbord	7.000,00	30.000,00		0,00	7.000,00	0,00	nee	
909	Directie	Congres goed werkgeverschap 2023	2.500,00	20.000,00		2.500,00	0,00	0,00	nee	klaar
912	Directie	Dorpsbel Drouwen picknickbank	250,00	250,00		250,00	0,00	0,00	nee	klaar
Afloop 2021										
870	Directie	Bankjes in Drenthe	25.000,00	100.000,00		0,00	25.000,00	0,00	ja	
871	Directie	Organisatiebudget Wandelplatform Dr.	10.000,00	10.000,00		0,00	10.000,00	0,00	ja	
884	Directie	Staatsbosbeheer beleven en benutten natuur	5.000,00	33.140,50		4.237,67	0,00	762,33	nee	klaar
885	Directie	Ellert en Brammert film	5.000,00	80.000,00		0,00	5.000,00	0,00	nee	
Afloop 2020										
829	Directie	Marketingagenda Zuidwest Drenthe 2021	5.000,00	zie 2019		5.000,00	0,00	0,00	nee	klaar
837	Directie	Stellingerpad	750,00	35.150,00		750,00	0,00	0,00	nee	klaar
840	Directie	Continu Vrije Tijd Onderzoek (CVO) 2020	5.751,00	17.253,00	2.875,50	0,00	0,00	2.875,50	nee	vrijval
859	Directie	Paardrijden en mennen in Drenthe op de kaart	24.000,00	24.000,00		8.448,37	15.551,63	0,00	ja	klaar

Afloop 2019

777	Directie	National Park Drentse-Friese grensstreek nieuwe stijl	15.000,00	114.000,00		0,00	0,00	15.000,00	nee	vrijval
780	DB 08-09-2021	Bezoekerscentrum Orvelte ‘De Bruntingerhof’	21.000,00	141.667,00		0,00	0,00	21.000,00	ja	vrijval
804	Directie	Visie recreatief varen in Drenthe	10.000,00	233.635,00		0,00	0,00	10.000,00	nee	vrijval
			595.549,65	**6.274.323,18**	**2.875,50**	**-23.780,83**	**478.317,15**	**120.637,83**		

Bijlage 6

Bestemmingsreserve fonds Recreatie en Toerisme
(bedragen in euro's

	stand per 1 januari	bijdragen gemeenten	verkoop Pottendijk	uitgaven fonds	stand per 31 december	investeringen mogelijk gemaakt door het fonds
verslagjaar 2019	421.390	290.615	0	-272.594	439.411	2.719.790
verslagjaar 2020	439.411	303.606	0	-199.081	543.936	1.227.385
verslagjaar 2021	543.936	309.442	297.088	-267.806	882.660	1.288.720
verslagjaar 2022	882.660	311.582	0	-298.807	895.435	4.905.494
verslagjaar 2023	895.435	270.964	0	23.781	1.190.180	3.696.788
Totaal						**13.838.177**

De middelen welke per 31 december aanwezig zijn in de bestemmingsreserve zijn reeds toegezegd.
Veelal betreffen dit bijdragen aan langjarige projecten. De uitbetaling van de gelden vindt veelal achteraf plaats (nadat verantwoording van het project is ontvangen).

Bijlage 7

Gebeurtenissen na balansdatum
In het tijdspad van opstellen en vaststellen van de rekening moeten gunstige en ongunstige gebeurtenissen, die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum, altijd in de jaarrekening worden verwerkt als deze onontbeerlijk zijn voor het inzicht van het bestuur bij de vastelling van de jaarstukken.
Het gaat dan om gebeurtenissen met materiële bedragen ten opzichte van het totaal van baten en/of lasten.

Wij verwachten de volgende gebeurtenis na balansdatum;

Het project Paradijssluis Meppel zal niet door het Recreatieschap uitgevoerd worden, maar door de gemeente Meppel. Subsidie is (deels) ontvangen en zal in 2024 worden doorgezet naar de gemeente Meppel.

Recreatieschap **Drenthe**